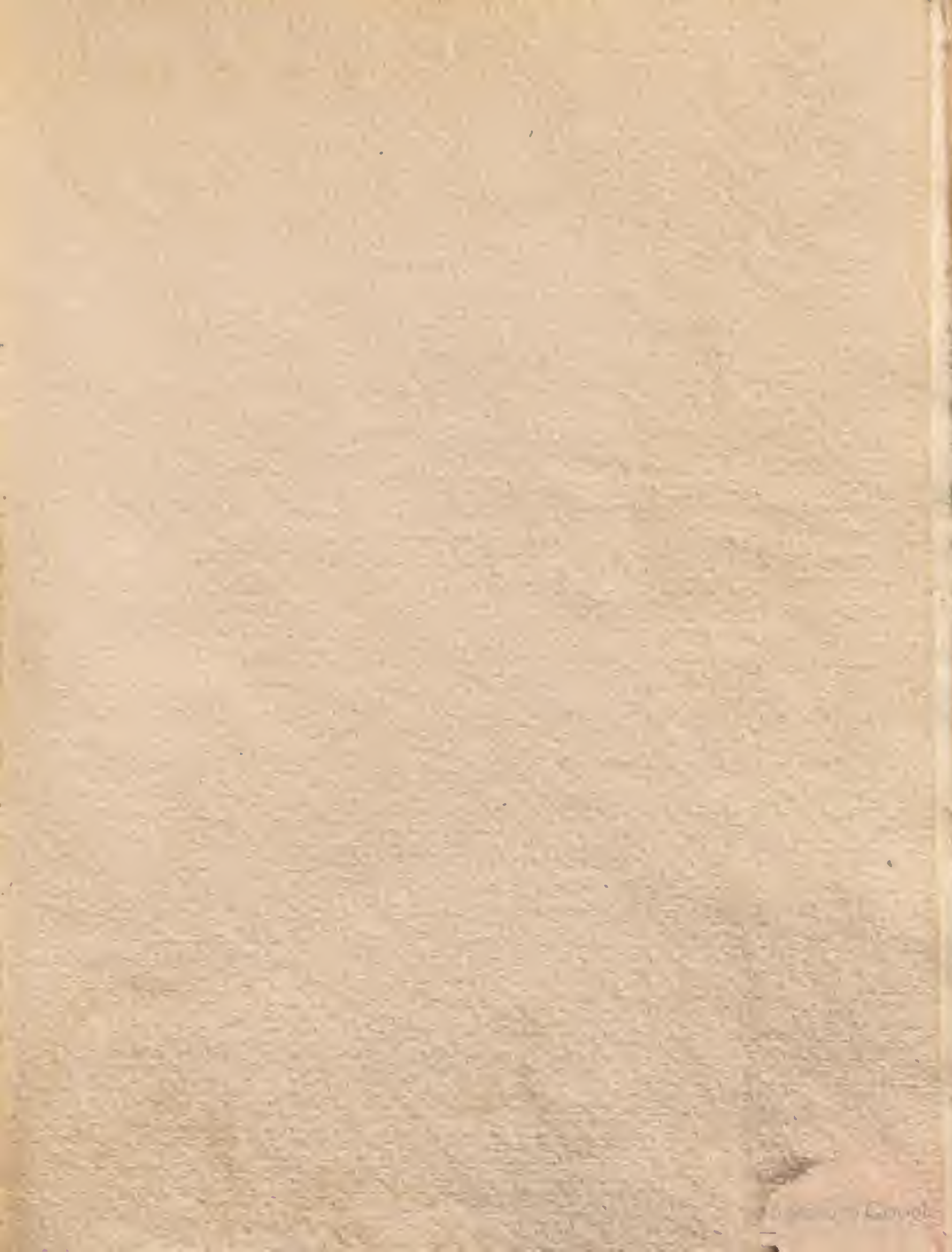
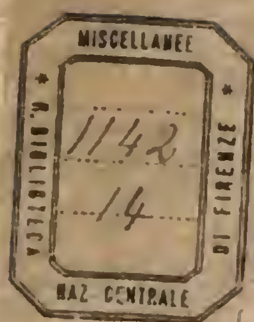
PLUTARCHI CHÆRONENSIS HISTORICI AC PHILOSOPHI CLARISSIMI...

Plutarchus

Plutarchi Chæronenſis hiſtorici ac philoſophi clariſſimi Problemata.

PLVTARCHI CHAERONEI DIVI TRAIA- NI PRAECEPTORIS, GRAECORVM CLARISSIMI HISTORICI AC PHI- LOSOPHI, PROBLEMATA EMEN- DATISSIMA, PETRO LVCENSI INTERPRAETE. i.

QVID EST ꝙ noua nupta cum in matrimo- moniũ datur, ignem & aquã iubetur attin- gere? An ꝙ in elementis ac principiis eorũ, alter maris, altera fœminæ locum tenet, & is principium motionis iniicit, illa uero ſubiecti ac mate- riæ uim habet. An ꝙ ignis purgat, aqua uero circũfert, ac luſtrat. Vxorem uero puram & caſtam permanere oportet. An illud potius, ꝙ quemadmodum ignis hu- moris expers, nec alit quicq̃; & ieiunus eſt, atq; ari dus aqua uero ſine calore ſterilis eſt, & ignaua, ſic mas & fœmina niſi coeant, diſiuncti langueſcant & nihil effi- ciãt neceſſe eſt. Quoq; cõiunctio in matrimoniũ coeun tibus conuictũ perficit, qui deſerendus nõ eſt, & omnis fortunæ caſus cõmuniter ſubeũdus, etiã ſi nullius boni, niſi ignis & aquæ participes inter ſe futuri ſint. ij.

Quid eſt ꝙ nec plures nec pauciores, ſed quinq; tan- tummodo faces in nuptiis accendunt, quas Cæreos ap- pellant? An illud eſt, quod Varro prodidit, imperato- res tribus uti ſolitos eſſe, Aedilibus plures adhiberi. Moris eſt autem ut ab Aedilibus, qui uxores ducunt, faces accendant. An ꝙ cum plurimis in rebus numeris

utantur, tum cæteris melior ac perfectior sit, & ad nuptias impar numerus conuenientior atq; aptior habeatur. Par enim numerus & interuallum suscipit, & eius paritas aduersat,ac pugnat. Impar uero omnino scindi non potest, sed si diuidatur, semper aliquid commune relinquit. Ex omnibus uero imparibus numeris quinarius potissimum nuptialis est. Tria enim primum imparis locũ tenent, duo uero paris, ex quibus tanq; ex mare & fœmina, quinarius commiscetur numerus. An illud magis, q cum lux generationis signum sit, mulier uero non pluris, q̃ quinq; uuno part natura potest edere, idcirco totidem utuntur facibus. An q deos quinque precari eos putant, qui matrimonio coniunguntur, Iouem adultum, Iunonem adultam, Venerem, Suadelam, & in primis Dianam, quam etiam in partu & doloribus mulieres inuocant. iii.

Cur Romæ cum Dianæ multæ sint ædes, eam solũ, quæ in angiportu est, qui Patricius dicitur, uiros ingredi nefas est. An ob eam fabulam, quæ dicitur, quẽdam cum eo in templo mulieri quæ Dianam salutatum uenisset, uim attulisset, a canibus discerptum fuisse. Inde orta superstitione homines ingressu abstinuisse. iiii.

Cum in cæteris Dianæ templis Ceruorũ cornua plane affigunt, in Auentino boum tantũmodo suspendere consueuerunt. Quid ita? an id ueteris casus memoria & recordatione fieri putandum est? Ferunt enim in Sabinis Antroni Coratio bouẽ insigni specie ac magnitudine natam fuisse, a diuino deinde quodam monitum,

ſiquis eam bouem in Auentino Dianæ immolaſſet, fa/
tum eſſe, eius qui rem diuinã feciſſet, ciuitatem totius
Italiæ imperio potiri. Hominem re credita ut bouem
immolaret ſtatim Romam ueniſſe. Seruum interim Ser
uio regi clam rem omnem indicaſſe, illum e ueſtigio
Cornelio ſacerdoti imperaſſe, ut Antroni anteq̃ is rem
diuinã faceret, in Tyberim ſe ablueret rite præciperet.
Sic enim eos qui litare uellent facere conſueſſe. Antro/
nem cupide profectum lauiſſe. Seruium interim occu/
paſſe, ac Dianæ bouem immolaſſe, & cornua templo
affixiſſe. Hoc Iuba monumentis mãdauit, & Varro. Niſi
q Antronis nomen Varro nõ prodidit, nec a Cornelio
ſacerdote ſed ab æditituo deceptum fuiſſe dicit. V.

Cur eos qui in agro externo diem ſuum obiiſſe falſo
nuntiati ſunt, ſi poſtea reuerterint, ianua in domum nõ
admittuntur, ſed per tegulas aſcendentes intro ſeipſos
demittunt? Varro enim omnino cauſam fabuloſam tra
dit. Dicit enim bello Siculo nauali pugna cõmiſſa, cũ
eo prælio multos occidiſſe falſo nuntiatũ eſſet, omnes
poſtea reuerſos breui interiiſſe. Vni autẽ ianuã ingredi
conãti temere clauſam obſtitiſſe, nec cũ aperire cona/
retur potuiſſe. Hominem ibi pro foribus conſopitum
in ſomnis ſpeciem uidiſſe qua ſuper tectum per imbri/
ces deſcenſus in domum ac delapſus oſtẽderetur. Quo
facto felicem fuiſſe, & ad ſenectutem perueniſſe. Inde
poſteris morem fuiſſe proditũ. Sed uide ne hæc quo/
dãmodo Græcis ac noſtris ſimilia eſſe uideantur, non
enim caſtos putabant, nec illis omnino admiſcebantur

ſed procul a templis arcebant,quibus funus tanq̃ mor/tuis & exequiæ factæ fuiſſent. Ferunt autem quẽdã qui hac ſuperſtitione huic religioni obnoxius teneret, Ari/ſtinũ nomine, Delphos miſiſſe qui deum ſuo nomine precarẽtur, ut eum quibus ob hunc ritũ difficultatibus teneretur, abſolueret. Pythiã illis reſpondiſſe, quæcũq; puerpera facere conſueſſet, ubi omnia rite obiiſſet, tum diis immortalibus ſacrificaret. Ariſtinũ oraculo acce/pto, ac probe cognito, ſeſe quaſi modo in lucem editũ mulieribus lauandũ, obligandũ, lactandũq; præbuiſſe. Sic deinde cæteros omnes Hyſteropomos appellatos facere inſtituiſſe. Sunt qui dicant morẽ hũc ante Ariſti num fuiſſe, & antiquum morem eſſe. Mirari ergo non oportet, ſi Romani quoq; eos qui ſemel ſepulti mor/tuorum numerũ tenuiſſent, limen ingredi prohiberent, quippe qui uel egredientes rem diuinam faciunt, & ſa/crificio facto ingrediũtur, ſed deſuper per impluuium deſcendere iubebant, piacula plane omnia ſub diuo obire conſueuerunt.

vi.

Cur inſtitutũ eſt, ut mulieres cognatos ore oſculen/tur? An ut multi putãt, q̃ his uini uſus interdictus eſſet, & idcirco ne bibentes laterent, ſed domeſticorum con greſſu redarguerentur, oſculandi conſuetudo inducta eſt. An probabilior huius rei cauſa eſt quã ſcripſit Ari/ſtoteles. Illud enim iam uulgatum, & quod iampridem heroicis temporibus factum fuiſſe dicitur, in Italia mu lieres Troianæ ut uidetur, facere auſæ ſunt. Nam cũ ad Italiæ littus appuliſſent, & uiri ad unum omnes relictis

nauibus in terram descendissent, naues incenderunt ꝙ diuturni ac longi erroris eas pertæsum esset,& maris tæderet. Metu deinde uirorũ pauidæ propinquos ac domesticos cõplexæ osculando,ac blande appellando,ut cuiq; occurrissent,facinoris conscientia salutabãt. Hoc pacto mitigatis animis,& inter se conciliatis,mansit postea consuetudo ut hac inter se comitate uterentur. An magis hoc tributum est mulieribus,quo simul & honore & potestate augerentur, si multos cognatos ac propinquos habere uiderentur? An ꝙ cognatorũ cõnubiis lege prohibitis, hoc comitatis genus ad osculum usq; processit,& hoc solũ cognationis signũ, & cõmunicatio relicta est. Superioribus enim temporibus quæ se aliqua necessitudine attigissent, uxores non ducebant, quemadmodum ne nunc quidem sorores. Sed non ita pridem factũ est, ut neptes uxores ducere permitterét. Vir quidam sane pauper, cæterum bonus, & in primis popularibus acceptus,cum neptem cui dos ampla esset relicta in matrimoniũ accepisset, locuples ex eo & copiosus factus est. Eius rei accusatus,iudicio multitudinis absolutus est; plebiscitũ deinde factũ, ut in ducédis uxoribus ad neptes usq; ascédere liceret. superior enim necessitudo prohiberetur. vii.

Quid est ꝙ uir ab uxore,uxor a uiro dono aliquid accipere prohibetur? An ꝙ ut Solon scripsit,morïétium donationes ratæ sunt nisi quis inqt necessitate coactus, aut ab uxore persuasus. Necessitatem enim quasi uim afferétem accepit. Voluptatem uero quasi decipienté,

Sic uxorũ donationes hac uirorũ suspitione non carue-runt. An ꝙ uilissimum beniuolentiæ signum donatio sit. Dant enim & alieni, & qui non amant. Idcirco hoc dandi lenocinium ex matrimonio sustulerunt, ut non mercenarium sed gratuitum & spontaneũ sit hoc totũ amare & redamari. An ꝙ ab aliis accipiendo corruptæ alienos admittunt, grauissimum uisum est gratis suos diligere. An illud potius, ꝙ uiri & uxoris rem cõmuné esse oportet. Nam qui quod datum est accipit, is quod datum non est, id alienum esse censere didicit. Quo fit ut exiguum inuicem dando totum perdant. viii.

Quid est ꝙ a genero ac socero iisdé aliquid dono capere nõ licet? An idcirco a genero, ne forte per parenté munus ad uxorem redire uideatur, a socero auté ꝙ qui nihil dedisset, eũ nihil accipere par esse uisum est. ix.

Cur siue ex agro siue peregre domũ redeant, qui uxores domi habent aduentus sui nuntios præmittunt? An ꝙ hoc eius esse censent, qui se absente uxorem nihil improbe facere sibi persuadeat, derepéte uero & inopinato subuenire insidiatoris. Idcirco uxorũ expectationi ac desiderio, bonis eas nuntiis afficiendo, ꝗ̃citissime satisfieri student. An illud potius, ꝙ scire nimium auent, si saluas domi ac sui desiderio affectas sint offensuri. An ꝙ pluribus domi negotiis in administranda re familiari absentibus uiris uxores occupentur, & cum domesticis plerũq; discordent, ut his omnibus remotis iucunde ac tranquille ab uxoribus excipiantur, de suo eas aduentu prius fieri certiores uolunt. x.

Cur deos

Cur deos salutantes caput operiunt, uiris autem di/gnitate præditis & honore dignis, si quo casu occurre/rint, caput aperiunt? Hoc enim illã quoq; dubitationẽ uidet augere. Nam si quæ de Aenea ferũtur, uera sunt, ut prætereũte Diomede, caput operiens rem diuinam fecerit, rationẽ habet, nec repugnat, ut quemadmodũ in occursu hostium caput uelamus, sic amicis ac bo/nis uiris obuiam facti capita detegamus. Nam quod ad deos pertinet, id propriũ nõ est, sed casu accidit, & ab illo seruatũ postea mãsit. Quod si aliud dicendum est, uide ne illud solum quærendum sit, quamobrem deos uenerãtes capita uelentur. Alterum uero consentaneum est. Potentioribus enim occurrentes idcirco caput ape riunt, non ut eis aliquid addant, sed ut inuidiam potius detrahant, ne pares diis immortalibus honores posce/re, neue eodem cultu delectari uideãtur. Deos uero id/circo sic adorabant, ut, aut operiendo capite seipsos hu miliores redderent, aut metu, ne quid ignominiosum, ac triste inter precandum aliũde auribus accideret, id/circo uestem ad aures usq; attollebant. Hoc autem eos uehementer uitasse ex eo facile perspici potest, q; oracu lum adeuntes æra pulsari, & quam maximum strepitũ fieri uolunt. Aut illud est quod Castor dicit, mores Ro manos Pythagoricis cõparans, genium qui unicuiq; no strũ inest, deos qui extra sunt rogare, & caput uelando supplicare, animi.s. uelamentum ac reuelationem per corpus quodã ænigmate ostendentem. xi.

Quid est q; Saturno capite aperto immolant? An q; uelãdi capitis ritũ Aeneas tradidit. Saturni uero sacri/

ficium peruetustum est. An illud potius, quoniam dis cœlestibus immolantes uelãtur, Saturnum uero subterraneum & terrestrem deum esse arbitrantur. An q; ueritas occuli, obscurariue non potest. Veritatis autem parentem ac deum Romani Saturnum habent. Sed quid est, q; Saturnum ueritatis patrem ducunt? An q; ut pleriq; philosophi censent, Saturnum tempus esse existimant. Veritas autem tempore inuenitur. An illud, q; fabulosa illa Saturni tempora, qui iustissimus omnium fuisse dicitur, ueritatem maxime coluisse uerisimile est. xii.

Quid est q; Honori aperto capite rem diuinam faciunt? An quia splẽdidum quiddam, & illustre, & apertum, ac late patens gloria. quam ob causam honestis ac bonis uiris caput aperiunt, eadem adduci uidentur ut eiusdem cultus cognominem deum eodem more uenerentur. xiii.

Quid est q; filii quidẽ tecto capite parentes efferunt, filiæ uero nudo ac sparsis crinibus? An q; patres tanquam deos a maribus coli conuenit, quos tamen eosdẽ filias luctu prosequi magis deceat. utrique enim quod suum est, lex tribuens ex ambobus quod oporteret & deceret, efficit. An ea lugenti accommodata quæ sunt inusitata, consueuerunt autem magis operto capite mulieres, at uiri contra aperto in publicum prodire. Apud Græcos enim siquid aduersi acciderit, ut mulieres tonderi, sic uiri comas alere consueuerunt, q; uiri tondere, mulieres uero promissiores habere crines moris est. An filios ob eam quam diximus, causam uelari mos est:

Nam ut Varro dicit, Filii sic sepulchris parētum obuer/ santur, quasi deorum templis, pari cultu utrosq; uene/ rantes. Quorum in bustis cum primum in os aliquod inciderint, eum qui mortuus sit, in deorum numerum relatum esse dicunt. Mulieribus autem ne aperto qui/ dem capite omnino licebat. Est enim proditum me/ moriæ Sp. Carbilium primum Romanorum omnium sterilitatis causa uxorem repudiasse. Hunc secutus Sul/ pitius Gallus idcirco uxori nuntium remisit, ꝙ eam in caput uestem deducere animaduertisset. Idem fe/ cit Publius Sempronius, ꝙ eius uxor ludos funebres spectasset. xiiii.

Cur Terminum, cui Terminalia faciunt deum pu/ tantes, nihil ei animatum sacrificant? An ꝙ terminos Romulus agro statuit, quo progredi, ac uicinos mulcta re licitum esset, atque omnem agrum proprium existi/ mare, quo ut Lacon dicit, hasta perueniant. Numa uero Pompilius uir ciuilis ac iustus & in primis sapiens agri terminos cum finitimis constituit, & ipsis finibus Ter/ minum ominis causa nominans quasi præsidem & ami citiæ ac pacis custodem, ab omni cæde, ac sanguine eū incontaminatū cōseruari oportere existimauit. xv.

Quid est ꝙ ancillis ædem Matutæ ingredi fas non est, unam uero tantum mulieres introducunt, quam alapis cædunt? An quia hanc unam ita pulsari, si/ gnum est seruas aditu prohiberi. Reliquas autem pro/ pter fabulas repellunt. Ino enim uirum rem cum serua habere suspicata filium deperiisse dicitur. Seruam uero Græci ex Aetolia oriundam fuisse dicunt, nomine

Antipheram. Ex quo apud nos in Chæronea pro æde Matutæ æditus lorum tenens pronunciat. Non seruā ingredi, non seruū. non ætolū, non ætolam. xvi.

Cur apud hanc ipsam Deam suis quidem filiis bona non optant, cum nepotibus id tribuant? An ꝙ Ino miti quodā & humano ingenio esse, & sororis filio mammā præbuisse, in filiis uero infelix extitisse uidetur? An aliter potius, ꝙ moralis & pulchra in primis consuetudo, & multum inter necessarios beniuolentiæ comparans existimata est. xvii.

Quid causæ est ꝙ pleriq; copiosi & locupletes substātiæ suæ decimā Herculi offerebāt? An ꝙ ille quoq; in palatino boum quas Geryoni abstulit, decimam immolauit. An ꝙ Romanos ab Hetruscis decimari solitos liberauit. An hæc historiam, nec omnino ueram nec uerisimilem habent, Herculi uero tanquam edaci & splendido prolixe atq; opipare parabant, & sacrificium faciebant. An illud potius quasi odiosas ciuibus & molestas nimias diuitias comminuentes, & ut bonæ corporis habitudini ad summum prouectæ aliquid detrahentes, eo pacto maxime coli Herculem existimabāt. Quē idcirco luxuriā coercere, & comprimere delectaret, ꝙ ipse paucis cōtētus tenuiter cōtinenterq; uixisset. xviii.

Quid est ꝙ Romani Ianuarium principium anni faciunt? Antiquis enim temporibus Martius primus omnium numerabatur, quod cū multis signis perspici potest, tum eo maxime ꝙ quintum a Martio & sextum, & reliquos deinceps usq; ad extremum a Martio numerant. Decembrem enī nouissimum appellant, a Martio

ſcilicet recenſentes. Ex quo nonnulli opinati ſunt ueteres Romanos non duodecim, ſed decem mēſibus annū compleſſe, & ob eam rem quibuſdam menſibus pluris quam triginta dies addidiſſe. Sunt qui monumētis mādarint decembrem a Martio decimū computari, hunc & deinceps ſubſequi Ianuarium, Februariū eſſe in quo & purgationibus utūtur, & mortuis parentant anno finiente. Hunc poſtea ordinem cōmutatum eſſe cōſtat, & Ianuarium primum omniū numerari cœptū, ꝙ primo huius menſis die quem Calendas Ianuarias appellant, primi conſules exactis regibus creati ſunt. Veriſimilius illud quod quidam dicunt, Martium a Romulo primum omnium fuiſſe numeratum, ꝙ homo acer ac bellicoſus atq; adeo bellandi amore inſanus, Marte ſatum ſe exiſtimans parentis ſui cognomen cæteris mēſibus præponendū eſſe cenſuit. Numa Pompilius deinde uir pacatus, & pacis, atq; otii ſtudioſus, cum ciuium animos a bello ad agriculturam traducere cōtendiſſet, Ianuario inter menſes principatū dedit, & Ianum quaſi ciuilem, & agriculturæ magis quam rei bellicæ ſtudioſum ad ſummos honores, cultūq; prouexit. Sed uide ne Numa Pompilius magis conſentaneum naturæ quantum ad nos attinet, principiū anni ſumpſerit. Omnino enim eorū quæ in circulo circūferuntur, nihil eſt quod natura aut extremum ſit, aut primum, ſed lege factum, ut aliud alii ſtatuant anni principium, optime uero qui poſt hybernum tropicum, annum inchoant, cum ſol finem ulterius progrediendi faciat, rurſus ad nos ſe recipit. fit enī naturale quodāmodo huiuſmodi princi-

pium, quo & lucis tempus nobis augetur, tenebrarum uero & noctis diminuitur, prĩceps deniq; & totius substantiæ fluxæ author propius accedit. xviiii.

Quid est q̃ floræ quã bonam deam nominant, omni florum genere templum exornantes mulieres domum myrtos nõ importent, præsertim cum ambitiosius cũctis germinum, ac florum uarietatibus uti soleant? An illud est quod a fabulatoribus dicitur, Floram Flauii diuinatoris uxorem fuisse, quæ cum uino clanculum uberius uteretur deprehensam myrteis uirgis, ac flagris a uiro cæsam fuisse dicitur, inde factum esse ut myrtus in eius ædem non inferatur. Vinum tantum cum mulieres ei bibant, lac appellant. An q̃ a multis tum uero rebus Veneris castæ ac puræ sacrum illud obeunt. non solum enim uiros excludunt, sed cum solẽne sacrificiũ faciunt, quicquid masculum est domo exigunt. Myrtũ igitur quasi Veneri dicatam religiosam habent: Nam quam nunc Murciam Venerem nominant, antiquitus ut uidetur, Myrteam appellare consueuerũt. xx.

Quid est q̃ latini Picum uenerantur, & eo uehementer abstinent? An q̃ Picum uxoris ueneficio mutatum ferunt, auem deinde factum oracula edere, & interrogantibus respondere solitum. An hoc cum incredibile, tum monstri plenũ existimandũ, & altera fabula multo est uerisimilior, Romulo ac Remo cũ regis iussu expositi essent, nõ modo lupã mãmas ĩfantibus p̃buisse, sed Picũ quoq; ad ĩfantes uentitasse, atq; eos aluisse. Nam nũc quoq; locis nemorosis ac syluestribus, ĩ quibus crebro Picus appareat, Lupum uersari animaduersum est.

An illud magis, ut aliam alii deo auem, ſic Picũ Marti ſacrum putauerũt. Eſt enim natura fidens & elatus, atq; audax, roſtrum quidem adeo firmum habet, ut robora ſubuertat, cum truncum ſæpe pulſando ad medullã uſq; peruenerit. xxi.

Cur Ianum bifrontẽ eſſe autumãt. ſic enim eũ fingũt & pingunt. An ꝙ græcus Perrhæbus fuit, ſic enim monumentis proditum eſt. Is poſtea cum in Italiam traieciſſet, & apud barbaros cõſediſſet, linguam ſimul cum uiƈtu cõmutauit. An illud potius, ꝙ Italos agreſtes, ac barbaros ad humanitatem uitæ, cultumq; traduƈtos, & agros colere, & rẽpublicã adminiſtrare inſtituit. xxii.

Quid cauſæ eſt, ꝙ in æde Libitinæ quæ ad ſepulturã pertinẽt, uendere conſueuerunt Libitinã nihil aliud niſi Venerem eſſe exiſtimantes? An hoc unũ ex Numæ Pompilii cõmentis fuiſſe putandũ eſt, ut diſcãt homines talia non aſpernari, nec tanquã rem pollutã aut ſceleratã fugere. An ea re homines fragilitatis & imbecillitatis humanæ admoneri putãt, ꝙ una & eadẽ Dea principiũ ac finẽ uitæ in poteſtate habeat. quippe quæ ingrediẽtibus uitam, uel decedẽtibus præſideat. Delphis enĩ Epitymbiæ Veneris exigua ſane ſtatua poſita oſtẽditur, ad quam manes ad parentationes, & libationes & elicere, & euocare conſueuerunt. xxiii.

Cur tria mẽſis principia, & dies quaſi quoſdã legibus præſtitutos habent, qui dierũ idem interuallum in medio capiũt? An illud uerũ eſt, quod Iuba in hiſtoria ſcribit, Magiſtratus Calẽdis populũ uocare, & in quartum diem Nonas indicere ſolitos eſſe. Idus enim diem reli-

giosum putabant. An illud magis ꝙ lunæ uarietatibus tempora describentes, tris omnino singulis mensibus lunæ mutationes fieri animaduertebant. Primam cum soli congressa penitus occultatur. Deinde cum solis radios, ac lumen elapsa ab occasu īcipit apparere. Postremo cum solaribus radiis collustrata pleniluniū efficit. Nominant autem lunæ occultationem, cum scilicet non apparet, Calendas quicquid occulte fit, clam fieri & celari latine dicitur. Primam uero Nonas appellant iustissimo quidem nomine, nouum uocant. Idus autē aut propter speciem & undiq; collucētis lunæ pulchritudinem, aut cognomen illud Ioui attribuētes. Sed certissimum dierum numerum exequi non oportet, nō ex eo quod parum abest calumniari, quandoquidem uel hoc tempore quo ad summum astrologiæ peruentum est, inæqualitas tamen temporum mathematicorum peritiam uincit, & eorū numeros ac supputationes sæpissime fallit, ac fugit. xxiiii.

Quid est ꝙ postridie Calēdas, Nonas, Idus nec quoquā exire, nec peregre proficisci cōsueuerunt? An ꝙ, ut plurimi censent, & Liuius auctor est, post Idus Quintiles quas nunc Iulias uocant, Tribuni militum eductis copiis ad Alliam fluuium a Gallis superatis urbem funditus deleuerunt. quem diem cum postea religiosum habuissent, & procedēte tēpore ut fit, mos inoleuisset, eadem superstitio tantum ualuit, ut dies postridie Calendas, ac Nonas similiter religiosi haberentur. An hoc multis modis absurdum est. Alio enim die apud Alliā male pugnatū est, quē Alliensem a fluuio nominantes

infaustum habent Romani. Cũq; multi religiosi sint dies, haudquaquã singulis mensibus homonymos obseruant, uerum unumquẽq; diem in quo tunc calamitas accidit, ei qui postridie nonas & Calendas sequitur adsistere, ut omnem pari superstitione inuoluant, nullam uero similitudinem habere. Vide igitur ne quemadmodum primũ mensem diis cœlestibus consecrauerunt, secundum uero inferis, in quo & purgationibus quibusdam utuntur, & mortuis parentant, sic & dies alios quidem quasi authores ac principes, ut dictum est, tris scilicet festos & sacros posuerint, eos autem qui deinceps sequũtur, Diis manibus attributos, religiosos & infaustos habendos existimauerint. Græci enim Calendis deos uenerantes, eum qui sequitur Semideis, ac dæmonibus attribuerũt. Secũdus quoq; crater Semideis & heroidibus libari solet. Omnino numerus quidam tempus est. Principium est enim unitas, quã secutus binarius unitati aduersatur, & parium primus est numerus, par uero indigens quidem, imperfectum & indefinitum, quemadmodum rursus impar terminatus est, & terminat ac perfectus est. Quo fit ut Nonas quinto post Calẽdas die subiiciãt, Idus autẽ Nonis nono post die demũ numerent. Terminãt enim principia impares numeri, qui uero principia excipiunt pares deinceps numeri nec uim habent ullam nec ordinem. quo fit ut his nihil agere instituant, nusquã exeant aut peregre proficiscãtur. Quo loco illud Themistoclis repetere alienum non fuerit, diem qui postridie diei festi fuisset, cũ die festo litigasse, illum enĩ multum negotii ac laboris habuisse, se autem effecisse ut quiete & otiose rebus partis perfruerentur homines. tum

dies feſtus. Ne tu quidem uerum dicis, niſi enim ipſe fe-
ciſſem tu non fuiſſes. Hoc Themiſtocles aduerſus eos qui
poſt eũ ab Athenienſibus imperatores facti fuerãt, dixiſſe
fertur, futurum fuiſſe ut eorum nemo cognoſceretur, niſi
ciuitatem ipſe conſeruaſſet. Quoniam igitur omnis ſtu-
dioſa peregrinatio atq; actio, apparatus & adminiſtratio-
nis indiget, ueteres autẽ Romani diebus feſtis nihil omni-
no negotii agebãt, aut prorſus curabãt, ſed rebus diuinis
penitus dediti erant, idq; ſic agebant, ut nunc quoq; ſacer
dotes rem diuinam facturi proponere & edicere conſue-
uerunt, iure optimo, ſtatim enim peractis feſtis exibant ua
cui omni cura ac negotio, nihil agebãt, quippe qui eſſent
imparati, atq; illũ diem ea quæ uſui eſſent excogitãdo in
apparatu cõſumebant. An ſicut etiã nũc factis uotis deo,
uenerari, in templis ſedere, ac permanere conſueuerunt,
ſic non continuo dies operoſos diebus ſacris & feriatis ſu
biiciẽdos putauerũt, & aliquid ĩterualli intercedere uole
bant, præſertim cũ præter opinionẽ ac uoluntatem, mo-
leſta ac grauia perſæpe in uita accidere ſoleant. XXV.

Quid eſt ꝙ in luctu mulieres albis ueſtibus induuntur?
An ut magos aiunt aduerſum orcum ac tenebras inſtru-
ctos, claritati, ac luci ſeipſos comparantes, hoc facere pu-
tandum eſt. An quemadmodum mortui corpus albis ue-
ſtibus induant, & propinquos idem facere uolũt. Corpus
autem idcirco ſic ornant, quando animum non poſſunt,
quem purum ac ſplendidum deducere uolunt, quaſi iam
emeritũ, & magno ac uario certamine liberatũ. An te-
nuitas his in rebus, ac ſimplicitas maxime decet, infectæ
autẽ ueſtes tum ſuperfluitatẽ præ ſe ferũt, tum elegantiã

ac ſumptum. Non enim minus aduerſus nigrum quã purpureum colorem illa dici poſſunt. Doloſæ ueſtes, doloſi uero etiam colores, quod autem ſua ſponte nõ arte nigrũ eſt, natura tinctum eſt, & opaco admixtum uincitur. Solũ igitur album ſyncerũ, ac purum, ac minime inquinatum eſt. Quare mortuis aptiſſimus. Defunctus enim ſimplex quiddam factum eſt, purum, & omni cõmixtione uacuũ, nihil plane aliud niſi quodam quaſi tinctorio ueneno ſic corpore liberatus. Argis uero in luctu ueſtes albas induũt, ut Socrates dicit, aqua ablutas. xxvi.

Quid eſt ꝙ omnes muros ſanctos putãt, portas nõ itẽ? An illud eſt quod a Varrone ſcriptũ eſt, Murũ quidẽ ſanctum haberi oportere, ut pro tuẽdis mœnibus ſtudioſe ꝓpugnẽt ac mortẽ oppetant. Sic enim uidetur & Romulus fratrem interfeciſſe, ꝙ locũ ſanctũ, & quẽ trãſgredi nefas eſſet, trãſire nõ dubitaſſet, & prophanũ reddidiſſet. Portæ uero conſecrari idcirco nõ poſſunt, ꝙ cum alia multa ad uſum neceſſaria exportare atq; importare, tũ uero mortuos per eas efferre conſueuerunt, & ꝙ qui ab initio urbes condunt, quantũcũq; loci ædificaturi ſunt, aratro attingunt, cui marem bouem, ac fœminam ſubiugãt. In murorum uero deſcriptione cum portaꝶ ſpatia metiuntur, uomerẽ detrahunt, ac ſic aratrum transferũt quaſi quicquid exaratũ ſit, ſacrũ & inuiolatũ futuꝶ eſſe uideatˀ. xxvii.

Quid eſt ꝙ pueros ſi Herculẽ iurant, id ſub tecto facere prohibent, & ſub dium progredi iubent, quod ut ſub dio faciant ideo exire iubent? An ea cauſa eſt quam multi afferunt, Herculẽ non umbra atq; otio, ſed labore ac periculis delectatum, non domi, ſed foris ac ſub dio uitam egiſſe.

An illud magis q̃ is Deus nõ indigena, ſed externus & aduena eſt habitus. Nam nec Dionyſiũ iurant ſub tecto, externum & ipſum deum, ſi quidem eſt Dionyſius. An hæc quidem dicuntur, & ioco apud pueros adhibent̃, ut aliud occultius agatur, nec pueri ſic temere inſueſcant deierare. Sic enim Phauorinus aiebat. Hoc enim quaſi de induſtria moram efficit, & deliberandi dat ſpatium. Phauorinum uero recte putaſſe, nec commune ſed proprium huius dei hoc quod fit exiſtimaſſe, ex his quæ de Hercule feruntur facile coniici poteſt. Ferunt enim hunc in primis religioſum fuiſſe, & ad iuſiurandum uerecundiſſimum, quippe qui ſemel in omni uita iurauerit, idq; ſoli Phyleo Augei filio. quo circa Pythiam hoc iuriſiurandi genus Lacedæmoniis propoſuiſſe, Satius ac melius illis fore ſi abſq; iureiurando affirmaſſent. xxviii.

Quid eſt q̃ nouam nuptam ipſum limen tranſcendere non permittunt? An q̃ qui primas mulieres rapuerunt ſic eas domibus intulerũt, non ipſæ ingreſſæ ſunt. An eo inuitæ ingredi uideri uolũt, ubi pudicitiam ſunt amiſſuræ. An q̃ potius ſignum eſt ipſam non ſua ſponte domum exituram, nec ſuos relicturam fuiſſe, niſi cogeretur, quemadmodum ui coacta ingreſſa eſſet. Nam apud nos quoq; in Bœotia currus axem pro foribus comburũt, ſignificantes ſponſam intus manere oportere, tanquam eo ſublato quod eam aſportaturum fuerat. xxix.

Quid cauſæ eſt q̃ ſponſam introducẽtes iubent dicere, Vbi tu Caius, Ego Caia? An ita cũ uiro quaſi depaciſcitur, ut omnia cõmunia ſint & pariter imperent, nec aliud his uerbis oſtẽditur, niſi ubi tu dominus ac domus com-

pos,sic ego domus domina atq; hera.His autem uerbis & aliis utuntur cõmunibus,quemadmodũ legulei.C.Seium & Lucium Titium usurpare solent,& philosophi Dioné, Theonem. An magis propter Caiam Cæciliam honestã sane mulierem ac bonam,uni ex Tarquinii liberis collocatam,cuius in Sãctæ templo statua ex ære posita est.inerãt iampridem & sandalia, & colus, pudicitiæ, & industriæ suæ certa monumenta. xxx.

Quid est q̃ ĩ nuptiis Thalassii nomẽ crebro iactatur? An propter lanificium quod quasillum uocant Romani, & sponsam introducentes pellem substernunt, ipsa uero colum secum infert & fusum, uiri autẽ ianuam lana coronat ac cingit. An illud uerum est quod historici tradiderunt, adolescentem quẽdam in rebus bellicis strenuũ, & in primis præclarum, & alioqui uirũ optimum Thalassium nomine Romæ fuisse. Sed postea cum Romani Sabinorum filias, quæ ad ludos uenerãt,de composito rapuissent,uirgo egregia specie Thalassio ferebatr a popularibus qbusdam,& Thalassii cliẽtibus clamitãtibus quo tutius eam auferrent, nec quisquam accederet qui eam abstraheret uiolaretq;,puellam Thalassio ferri. Reliqua igitur multitudo Thalassii honoris causa bonis ominibus ac uotis puellam prosecuta ad Thalassium deduxerunt.Ex illo quoniam nuptiæ felices fuissent, solẽne permansit,ut quemadmodũ Græci Hymeneũ ita Latini Thalassiũ ominis causa in nuptiis nominarent. xxxi.

Quid est q̃ Maii mense circa plenilunium de ponte sublicio simulachra in Tyberim iaciẽtes Argeos quæ deiiciuntur appellant? An q̃ antiquis temporibus barbari ea

loca incolentes græcos quos ceperant, eo pacto interfice rent. Herculem uero postea admirati ab hospitum & externorum cæde abstinuerunt, docti ab eodem ut ueterē morem ac superstitionē imitantes, effigies in flumē abiicerent. nam ueteres Græcos omnes Argiuos æqualiter appellabant. Nisi propter uicinitatē Argiuos Arcadum hostes Euander existimans, qui patriam fugiens ibi consedit, odium & inimicitias retinuit. xxxii.

Cur ueteri more nemo foris cœnitabat præter liberos qui ætate puerili essent? An Lycurgus ut modeste non intēperanter & belluarũ more, hoc pacto quoq; pueros instituit ad phiditia deducēs, sed uerecũde, ac prudēter uoluptates attingerent, cũ maiores natu spectatores ac magistros haberent. Nec hoc quoq; minoris faciendũ, q̄ in liberorum conspectu uerecundiores multo parentes se exhibent & modestiores. Nam quemadmodũ præclare a Platone scriptum est, Vbi senes impudētes sint, adolescētes quoq; turpissimos esse necesse est. xxxiii.

Quid est q̄ cum cœteri Romani Februario mortuis inferias mittere & parentare consueuissent, Decius Brutus, ut Cicero scribit, id Decembri faciebat. hic enim fuit qui primus Lusitaniam inuasit, quippe Lythan flumen primus traiecit. An quemadmodum uesperi & mēse exacto multi parentare consueuerunt, sic in fine anni mense nouissimo mortuos honore & inferiis prosequebantur. Est autē omniũ mēsiũ December extremus. An q̄ diis inferis honor redderet̃, quod tũ fieri tēpestiue uidet̃, cũ fructus omnes maturitatem sunt cõsecuti. An q̄ cum sementem instituentes terram subigunt, inferorũ meminisse maxime

hoc est parentare iusta facere seu defunctis sacrificia ad cenam (?) afferre

oportet. An aliud potius, q̄ is mensis Saturno a Romanis consecratus est, quem inferorum deorũ numero habeãt. An q̄ Saturnalibus, quem diem Romani maxime colunt, quo uoluptati ac genio plurimum uacant, harum rerum nonnullas mortuis primitias impertiendas putauerunt. An solum hoc mense Brutum parentare solitum omnino falsum est. Nam Larentiæ mẽse Decembri ad eius sepulchrum libantes inferias faciunt. xxxiiii.

Quid est q̄ Larentiam uulgatissimũ scortum tantopere uenerantur? Alia est enim Acca Larentia quã Romuli nutricem esse ferunt. Huius enim diem festum mense Aprili agunt Romani, hanc autẽ Flauiam cognomento appellatam dicunt. Nobilitata est hãc ob causam. Aedituus quidam Herculis, otio ut uidetur abundans, ludo ac tesseris diem conterere solebat, sed cũ forte ita accidisset, ut quibuscũ ludere cõsueuerat, eorum adesset nemo, otiosus ac tristis, deũ ut secũ luderet ꝓuocauit, ea lege ut si uicisset aliquid boni a deo nancisceret̃. Sin autẽ uictus fuisset ipse deo cœnam præberet, insuper speciosam adolescentulã, quacũ consuetudinẽ Hercules haberet, deo compararet. Propositis tesseris cũ & suã & dei uicẽ iecisset superatus est. Ex prouocatione igitur opiparã deo mẽsam parauit, & Larentiam publicũ tum temporis, scortũ adhibuit, & in tẽplo discumbere iussam clausis foribus reliquit. Ferũt autẽ noctu cũ muliere cõgressum nõ humanitus, ubi illuxisset, mulierẽ in foꝝ ꝓgredi iussisse, & cuicũq; primo occurrisset, huic animũ adhibere, & amicũ sibi adiũgere. Larentiã statim surrexisse, homini locupleti occurrisse natu iam grandi ac cælibi, cui Taurutius nomẽ est, qui mulieri

matrimonio cõiunctus & uiuus rei familiaris potestaté ei fecit, & moriens testamento hæredé reliquit. xxxv.

Quid est ꝙ portam unam Fenestram appellant, apud quam Fortunæ thalamus qui dicitur positus est, An quia Seruius Rex secundissima fortuna usus cum filia rem habuisse creditus est, cum per fenestram ad eam penetraret. An hoc fabulosum, illud autem uerum. Tarquinio Prisco Romæ regnante cum a pastoribus occisus esset, Tanaquil eius uxor mulier sane prudens & fortis, per fenestram populum allocuta, multitudini persuasisse dicitur, ut Seruiũ regem declararent, ex eo factum est ut locus ille ita appellaretur. xxxvi.

Cur ex omnibus quæ diis immortalibus offeruntur, sola spolia negligũtur, nec uetustate consumpta resarciunt aut reficiunt? An idcirco hoc faciunt, ut cum primis illis gloriam antiquatam esse, ac deletam putent, nouum aliquod ac recens uirtutis monumentum consequi ac parare studeant. An istud uerius, ꝙ cum inimicitiæ aduersus hostes signa tempore obscurẽtur, ipsos ea renouare inuidiosum & acerbum esse censent. Non enim qui primi apud Græcos æneum aut lapideum trophæum statuerunt, magnopere probati sunt. xxxvii.

Quid causæ est ꝙ Metellus pontifex maximus factus, alioqui prudens ac ciuilis, post Sextilem mensem qui nũc Augustus dicitur, uetuit auspicari. An ꝙ quemadmodum die incipiente aut crescẽte, sic mensis initio, ac incremento hæc agimus, reliquos autem tanquam otiosos, & omni actione uacuos seruamus, Sic post octauum, reliquũ anni tempus quasi uesperam quãdam etiam inclinãtis & sene-

scentis

scentis anni crepusculū putauerunt. An ꝙ adultis & per-fectis auibus auspicandū: Sunt autē huiusmodi antequā æstas aduenerit. autūno enim aues aut imbecilles sunt & morbidæ, aut pulli, & imperfectæ. Aliæ uero ꝓpter anni tempus alio deuolant. xxxviii.

Cur iis qui sacramento non tenentur, licet in castris uer-sent̄, tamē nec hostes prælio lacessere, nec ferire fas erat? Quod Cato senior in quadam epistola ostendit ad filium scribens. Monet enim si missus factus sit, & militiæ tēpus compleuerit, ad urbem ut redeat, aut si remanere in exer-citu uelit, ab imperatore impetret, ut sibi aduersus hostē pugnare, & eum interficere liceat. An ideo est institutum, ꝙ nisi necessitate coactum hominem occidere nō liceat, quod qui nec legitime nec iussus faciat, homicida haben-dus sit. Idcirco Chrysantā laudauit Cyrus, ꝙ hostem in-terfecturus cum iam gladium sustulisset, & interim rece-ptui cani audisset, hostē omisit, & quasi prohibitus ictus abstinuit. An qui cum hoste congressus pugnā conseruit, si formidine captus trepidauerit, multādus est. non enim hostem feriendo ac sauciando tantum profuit, quantum fugiendo aut se recipiendo nocuit. Quicūq; igitur missus factus, militiæ sacramento amplius non tenetur. qui uero ut ea sibi agere liceat, quæ militantium sunt petit, iterum se & legi & imperatori obnoxium facit. xxxviiii.

Cur Iouis sacerdoti sub dio ungi fas non est? An quia nec liberos parētibus nudari, nec soceros cum generis la-uari, nec honestum, nec fas esse existimabant. Pater autem est Iuppiter, & sub dio in cōspectu esse quodāmodo Io-uis putandū est. An sicut in tēplo, & sacro corpus aperire

nefas est, sic aerẽ apertũ, & qui cœlo subiectus est, deorũ, ac dæmonum plenũ uerebantur. Quo fit, cum necessitati seruiendum est, multa sub tecto occulte deorum conspe-ctum ueriti homines faciant. Sed alia soli tantũ sacerdoti, alia omnibus per sacerdotem lex iussit. Quapropter apud nos quoq; coronam gestare, comam prolixiorem ferre, armatũ ingredi, Phocensium agros non inuadere, priuata sunt eius qui magistratũ gerit munere & officio, uuã autẽ ante æquinoctium autũnale non degustare, sicut nec ante uernũ æquinoctiũ uitẽ incidere, per magistratũ cõmuni ter omnibus edicitur. Nam utriusq; rei tempus illud est. Eodẽ pacto apud Romanos quoq; sacerdotis proprium est, ut nec equo utat᷑, nec plus quã tribus noctibus ab urbe absit, nec pileũ deponere, ex quo flamẽ dictus est. quãquã & alia permulta sunt quæ per sacerdotẽ omnibus indicũ-tur, ut est illud sub dio non ungi. nã nisi prius lauissent Romani, ungi moris non erat. Nec aliud quicquã Græcis seruitutem ac mollitiẽ attulisse putant Romani quã gymnasia & palæstrã, quibus relanguescant adolescentiũ animi, & penitus effœminẽtur. Hinc puerorũ amores gigni, hinc somno, & deambulationibus iuuenũ corpora corrumpi, hinc saltationibus & motu cõposito, & certo, ac delicato cibi genere debilitari. Quibus de causis ab armis se dela-psos esse non intellexerunt, contentiq; pro strenuis, ac fortibus militibus se bonos palæstritas & Athletas bonos dici & haberi, ad sũmã inertiã, mollitiẽq; defluxerũt. Hæc igit᷑ siqs effugere studet, ĩ puluerẽ prodire, & sub dio manere oportet. At qui domi, & ĩ umbra, balneisq; & unctionibus molliter se curãt, hæc oĩa subire necesse est. xl.

Quid est ꝙ ueteris nummi altera pars Ianũ bifrontẽ impressum habuit, altera proram nauis aut puppim? An ut multi putãt, honoris causa Saturni, qui naui in Italiã traiecisset. An hoc uulgare est, ac de multis dici potest, nam & Ianus, & Euander, & Aeneas nauibus in Italiã ꝓuecti sunt. sed illud potius quispiam coniiciat, alia esse in ciuitatibus quæ pulchra, alia quæ necessaria, maximũ uero atq; omnium pulcherrimũ iudicari bonitatem legũ, longe uero ex omnibus necessariã esse copiam & ubertatẽ. Quoniam uero Ianus feros homines ad mansuetudinem traducens optimis legibus informauit, necessariã uero rerũ affluentiam fluuius nauigabilis suppeditat, & partim ex agro ac uicinis locis, partim & longinquis, ac mari deuehẽs, nihil quod ad usum pertineat, desiderari patitur, ideo nũmus ita signatus est, & ut legislatoris duplicem frontẽ propter uitæ cõmutationẽ, ut dictũ est, & imaginẽ fluuii propter nauim præ se ferat. Altero quoq; usi sunt nũmo ouẽ bouẽq; insignitum habente, quod quidẽ nummi genus erat insigne, & in primis documẽto, ueteres gregibus & armẽtis abũdasse, quippe quorum omnis substãtia in illis esset collocata. Quo fit, ut multi apud ueteres Syellii, Bubulci, Porcii appellati sunt, ut Fenestella author est. xli.

Quam causam esse dicemus quamobrem Saturni ædẽ pecuniæ publicæ sacrarium esse uoluerunt? Nam ærariũ est, & tabulas publicas in eo seruant, & ex eo Tabularium dicunt. An ꝙ fama obtinuit, Saturni tempore nec auaritiam, nec improbitatem usquam in hominibus fuisse, sed iustitiam & fidem. An ꝙ fructuũ inuentor & agricolationis author his deus fuisse memorat̃. falx enĩ id significat.

Nec illud quod ſcripſit Antimachus Heſiodum ſecutus credendum eſt, Obliqua uero falce patris Cælii pudēda Saturnus ſecans contra ſteterat. Fructuum uero copia ac uēditio pecuniam gignit, quocirca felicitatis cuſtodem, & cauſam hūc habent deum. Teſtimonio ſunt nundinæ, quæ cum nihil aliud ſint niſi conuentus ex agro in urbem nono quoq; die cōuenientium, Saturno conſecratæ ſunt. emendi enim ac uendendi copia fructuum principium attulit. An hæc iam uetuſtate obſoluerunt. primus autem omniū Valerius Publicola exactis regibus ædem Saturni ærarium declarauit, loci opportunitate deductus, quem & apertum, & ab inſidiis tutum, & in primis munitum animaduertit. xlii.

Quid eſt ꝙ legati undecūq; Romam uenerint, ædem Saturni primo adeunt, deinde a præfectis ærarii ubi nomina ediderūt, reſcribuntur? An ꝙ Saturnus ipſe externus externis hominibns delectatur. An hoc hiſtoria refellit. Antiquitus enim, ut uidetur, quæſtores legatis munera mittebant, quæ Lautia dicebantur, & ægrotos curabant. Qui ſi morbo interiiſſent, ſumptu publico ſepeliendos curabant. Nūc autem propter multitudinem legatoꝝ ſumptus ſublatus eſt, manet autem ut præfectos ærarii adeāt, quibus nomina ſua edant ac ſcribi faciant. xliii.

Cuur Flamini Diali iurare non licet? An ꝙ tormēti genus quoddam eſt homini libero iuſiurādum. Flaminis autem corpus & animū intactum, inuiolatūq; eſſe oportet. An ꝙ parua in re ei fidem non habere abſurdum eſt, cui diuina ac ſumma credita ſunt. An ꝙ omne iuſiurandum in periurii terminat imprecationē, execratio uero omnis

tristis & abominanda. unde ne aliis quidem imprecari Flamines solét. Laudata est igitur Athenis sacerdos illa quæ populi iussu adduci non potuit, ut Alcibiadem execraretur, dixit enim præcandi se causa non imprecandi sacerdotio præditam fuisse. An commune omnium periurii periculum est, si homo impius ac periurus uota pro ciuitate suscipiat. xliiii.

Quid est ꝙ Veneralibus, qui est dies Veneri festus, multum uini ex templo Veneris ꝓfundunt? An illud est quod multi dicũt, Mezentium Hetruscorum ducem ad Aeneã misisse, qui cum eo fœdus facerent, ut quotãnis certum uini numerum ab eo acciperet. Quod postea cũ Aeneas poscenti negasset, pollicitum Tyrrhenis ferunt, si prælio uicisset uinum daturum. Re cognita Aeneam diis immortalibus uinum consecrasse, post uictoriam deinde collectum templo Veneris effudisse. An hoc quoq; signũ est, diem festum sobrie agi oportere, ꝙ dii longe magis uini effusione quam ingurgitatione gaudeant. xlv.

Quid est ꝙ ædem Hortæ maiores perpetuo apertã esse uoluerunt? An quemadmodum Antistius Labeo ait, cum sit hortari incitare, deam qnodammodo ad res pulchras ad hortari atq; incitare, quæq; Horta diceretur, quasi aliquid semper operantem ac nunquam cessantem, nunquã clausam esse oportere putauerunt. An potius, ut nunc eã nominant Horam producta priore syllaba, circũspectam quãdam & prouidam deam, quam cum res hominum curare & conseruare existimarunt secordem, aut negligenté minime putarunt. An quemadmodum & alia, sic & hoc nomen græcũ est, & deam significat quæ rebus humanis

præsit, præsideat. Vnde tãquam insomniis ac peruigiliis, perpetuo patebat eius templũ. Et tamen si Labeo Horã ἀπὸ τοῦ παρορμᾶν, hoc est, ab ĩcitãdo recte dici putat, uide ne orator suasor quidam, atq; adhortator in consiliis atq; concione sic appellatus fuisse dicendus, nõ ut nonnulli a precationibus ac uotis. xlvi.

Cur ædem Vulcani Romulus extra urbem posuit? Vtrũ propter Vulcani suspitionem, ut in fabulis est, aduersus Martem de Venere, Martis filius habitus deũ eadem domo, & eadem urbe uti prohibuit. An hoc stultius. Aedificauit autem ab initio curiam, & cõsessum secretũ sibi cũ Tatio simul regnante, quo cũ senioribus ac patribus cõuenientes, sine ulla molestia & interpellatione de summis rebus per otium consultarent. An illud potius, cũ ad incendia superiori tempore urbs exposita esset, Vulcanũ quidẽ colendũ, sed tamẽ urbe excludendũ existimauit. xlvii.

Quid est q; Cõsualibus equos & asinos coronis exornãt, & otiari sinunt? An q; Neptuno equestri diem festũ agũt. Asinus autem propter equũ pari fruitur licentia. An illud potius, q; instituta nauigatione, cum multa nauibus ueherent, otiũ quoddã, ac remissio iumẽtis data est. xlviii.

Cur cãdidatos moris erat in ueste hoc facere sine toga? Sic enim scribit Cato. An forte ne ciues largiendo corrũpant argentum sinu ferentes. An illud magis q; imperio dignos non genere, non diuitiis, nõ gloria, sed uulneribus ac cicatricibus iudicabãt, quæ quidem ut ab his quos ambiendo prehensabant, conspicerentur, sine toga ad petendum descendebant. An quemadmodum in accipiendo, rogando, se omnibus submittendo, sic corpus nudando,

ac se ipsos abiiciendo populum captabant. xlix.

Quid q Flamē Dialis mortua uxore sacerdotio se abdicat? Sic apud Teium scriptum est. An q qui uxorem ducens postquam ipsam amisit, eo qui nunquā duxit, multo est infelicior. Eius enim qui uxorem duxit domus integra est. eius autē qui uxorē in matrimoniū acceptā amisit, nō solū imperfecta domus est, sed īminuta prorsus ac māca. An eodem tempore uxor una cū uiro cōsecratur, quemadmodū multa sunt in sacris, quæ absente uxore agi nequeūt. Priore autē amissa, alterā statim superducere, tum difficile est, tum uero iniquum atq; impium. l.

Quare nec uxorē repudiare antea licebat, nec nunc quidem (ut uidetur) licet? quāquā nostris tēporibus permisit Domitianus, Sacerdotes autē diuortio affuerūt, multa sane horrenda, atrocia, tristia peragentes. Sed hoc minus mirum uidebitur, siquis hoc quoq; ex historia adiunxerit: altero ex censoribus mortuo, alterum a magistratu se abdicare oportebat. Mortuo enim Liuio Druso collega eius Scaurus Aemilius magistratu se abdicare minime uolebat, donec Tribunorum iussu in carcerē ductus est. li.

Cur laribus quos proprie præsides uocant, canis assistit, ipsi autem canum pellibus uestiuntur? An q præsides sunt qui præsunt, hos autem domus custodes esse oportet, & alienis formidolosos, sicut canes uidemus, mites uero ac lenes mansuetosq; domesticis. An illud uerius est quod a quibusdā Romanis dicit᷑, & Chrysippus opinat᷑, Dæmonia quædā mala circūire, quibus dii quasi carnificibus & scelerum ultoribus aduersus iniustos & impios utuntur. Sic lares furiales qdā sunt, & pœnarum exactores, uitæ &

operationum ſpeculatores. Idcirco enim fit ut caninis pellibus induantur. Quibus & canis ideo aſſidet, ꝙ ad inueſtiganda ſcelera, & ulciſcẽdo ĩprobos ſagaces ſint. lii.

Cur Geneciæ mane rem diuinam cane faciunt, & optãt neminem domi naſcentium bonum euenire? An ꝙ dea eſt Genecia, quæ corruptibilium rerum generationes ac fœtus procuret. Fluxum enim quẽdam nomen ipſum ſignificat & generationem. Vt igitur Proſerpinæ græci, ſic Romani Geneciæ pro iis qui domi naſcuntur canem immolãt. Socrates autẽ dicit canem apud Argiuos Elioniæ propter partus facilitatem immolari, poculũ uero quod in præcatione adhibetur, non pro iis inſtitutum hominibus qui domi naſcuntur, ut eorũ bonus euadat nemo. aſperos enim & formidoloſos canes eſſe oportet. An illud potius, ꝙ inutiles & elati mortui dicũtur uocis obſcuræ innuentes petere ſe, ut nemo domeſticus moriaẽ. Neq; hoc admirari oportet. Ariſtoteles enim in fœdere quod cum Lacedæmoniis Arcades percuſſiſſe ferunẽ, ſcriptũ fuiſſe dicit, neminẽ bonũ facere auxilii cauſa, qui Lacedæmoniis ſtuderẽt, Tegeataꝶ, quod eſt neminẽ occidere. liii.

Cur capitoliis ſpectacula edentes noſtris quoq; temporibus pronunciant, Sardos uenales, & quidam ſenex producitur puerili cinctus monili, quam uocant bullam. An ꝙ Veientes Hetruſcorum populi diu cum Romulo bellũ geſſerunt, & hanc ultimam urbem expugnauit Romulus, & multos captiuos una cum rege pronunciauit, leuitatem eius ac ſtultitiam cauillatus. Et quoniam Lydi quidem ab initio fuerunt Hetruſci, Lydorum uero Sardis caput fuit, idcirco Tuſcos hoc modo ꝓnunciauerunt, & in hanc diẽ

ridiculi causa hunc morem pro ioco habent. liiii.

Quid est q̄ locum ubi carnes uendūt Macellum uocāt? An ἀπὸ τῶν μαγείρων corrupto nomine, ut alia multa, sic & hoc usus obtinuit. apud latinos enim κ. cum γ quadā cognatione coniungitur. Nouissime enim G Romani adhibuerunt authore & inuētore Carbilio Spurio, & qui propter hæsitantiam linguæ R. proferre non possunt, ad L. delapsi balbutiendo proferunt. An & hoc quoq; per historiam soluēdum. Fertur enim Romæ ferocē quendam hominem ac ferū (cū latrociniū exerceret) multis occisis tādem dephensum & captum supplicio affectū fuisse. huic nomen fuit Macello, cuius ex pecunia postea ædificatum est Macellum, & ab eo nomen inditum. lv.

Quid est q̄ idibus Ianuariis permissum est, ut tibicines muliebri habitu urbem lustrent? An propter causam quæ dicitur. Magnis enī ut uidetur fruebant̄ honoribus, quos illis Numa Pompilius propter sanctitatem, ac deorū cultum contulerat. His postea per tribunos consulari potestate spoliati, urbe excesserunt, quos cum uehementer requirerent, nam religione tangebantur animi, q̄ sine tibiis rem diuinam facerent, quamprimum reuocandos censuerunt. Sed cum accersiti non apparuissent, at Tybure quo se initio contulerant, manere uelle se dicerent, libertus quidam clam magistratus adiit, seq; eos reducturū pollicitus est. Conuiuio igitur laute & opipare apparato, quasi rem diuinam fecisset tibicines inuitauit. Aderant in cōuiuio mulieres, nox insomnis ducit̄, saltationibus ac iocis omnia perstrepunt. Tum derepente cum libertus patronū adesse diceret, & uehementer perturbatus uideretur, hominibus

persuasit, ut statim currus conscenderent pellibus circũte ctos, ac Tybur perueherentur e uestigio. Hoc autem dolo fiebat, nam cum ignaris illis & per noctem ac uinum nihil cernẽtibus currus circũduxisset, omnes antequã illuxisset, Romam præter opinionem reportauit. Erant autem eorũ pleriq; ornatu muliebri propter comesationẽ ac uigilias ornati. Sed posteaquã persuasi a magistratibus & plane re conciliati sunt, institutũ est eo die ut eodẽ habitu ornati per urbem incederent. lvi.

Quid est q̃ Carmẽtis ædem matres ab initio ædificasse existimantur, & nunc deam maxime uenerantur? Ferunt enim mulieres senatusconsulto uehiculis uti prohibitas inter sese conspirasse, nequa earum conciperet, neue pare/ret, atq; ita uiros ulciscerentur, donec coacti sententiam mutauerunt, atq; uti permiserunt. Natis deinde pueris cũ & multitudine liberorum, & bonitate felices fuisse uide/rentur, Carmentis ædem ædificauerũt, quã (puto) Euandri matrem fuisse dicunt, & in Italiam uenisse, cũ Themis uocaretur. Aut quemadmodum aliqui, Nicostratã, quo/niam uersibus oracula ederet, Carmentam mutato nomi/ne uocauerunt. Nam τὰ ἔπη Romani carmina appel/lãt. Sunt qui μοῖραν, hoc est sortem, & fatum Carmentam putent, & ob eam rem matres rem diuinam facere. Est autem nominis uera ratio, ἐστερημένη νοῦ διὰ τὰς ποφορήσεις. .i. mente priuata ꝑpter afflationes. Non Carmenti nomẽ carmina indiderunt, sed ab ea potius acceperunt, diuino nãq; spiritu afflata, uersu ac metro oracula edebat. lvii.

Quid est q̃ Ruminæ rem diuinam facientes, hostiis lac spargere & libare consueuerunt, uinũ autẽ non adhibent?

An ꝙ latini Rumã mãmã nominant, & ficum ruminalem ideo factam ferunt, ꝙ ibi lupa Romulo mãmã præbuit. Quemadmodũ eas igitur quæ pueros alũt, a mãma diximus τηλονάς, sic rumina nutrix quædam, & puerorũ altrix, merũ infantib. pcipue noxiũ prorsus nõ recipit. lviii.

Cur senatores, alios Patres conscriptos, alios tantũ Patres appellabant? An eos quos ab initio Romulus delegerat patres ac patricios nominabant, quasi bonis parẽtibus natos, reliquos deinde ex plebe electos & ascriptos in senatum, Conscriptos uocitarunt. lix.

Quid est ꝙ Herculi ac Musis communem aram statuerunt? An ꝙ Hercules Euãdrum literas docuit, sicut Iuba monumentis tradidit, ꝙ honestum & honorificum duceretur amicos ac ppinquos docere. Nouissime nãq; institutũ est, ut mercede discipulos docerent. Quippe omniũ primus Sp. Carbilius ludum aperuit, eius libertus qui & ipse Carbilius appellatus primus omnium Romanorum uxorem repudiauit. lx.

Cur cum duæ sint Herculis aræ, mulieres nõ attingunt, nec quicquã degustant quod super ara magna immolatũ sit? An quia Carmentis sacrificii tempus non obiit. Quod quidam Pinariorum generi accidisse dicunt, ex quo quia uescentibus cæteris, dapibus prohibiti sunt, Pinarii sunt appellati. An pꝑter illa potius quæ de ueste, ac Deianira fabulose dicuntur. lxi.

Cur deum illum cuius in tutela urbem esse dicunt, siue masculus is est, seu fœmina, & quærere & nominare nefas esset. Hoc.n.ita esse religione confirmãt, Valeriũ Soranũ male periisse dicentes ꝙ numinis nomẽ referre ausus est.

An quod Latinorum quidam monumentis tradiderunt, euocationes quasdam, ac deorum ueneficia esse putauerunt, quibus quoniam ipsi hostium deos euocare,& ad se traducere consueuissent,ne idem ipsi paterentur,magnopere uerebantur. Quemadmodũ igitur Tyrii uincula statuis iniiciunt,alii uero sponsores petere dicuntur, siquem ad lauacrum aut purgationem aliquam deducunt, sic Romani quod arcanum & incognitum esset,firmissimam,ac tutissimam dei custodiam esse crediderunt. An sicut Homerus finxit, Terra uero cõmunis est hominum, ut homines deos omnis colant, ac uenerẽtur,terram communiter habẽtes, sic ueteres Romani deum salutis authorem cellauerunt,ꝙ non eũ solum, sed omnis deos a suis ciuitatibus honorari uoluerint. lxii.

Quid est ꝙ foecialium sacerdotum qui foederibus faciendis praesunt,pater patratus maximus habetur?Est autem is cui pater est,& cui filii sunt.habent enĩ nunc quoq; praecipuam quandam fidem & authoritatem. Imperatores enim quae propter eximiam pulchritudinem ac speciẽ pudica & diligẽti custodia corpora indigent, his credũt, & apud eos deponunt. An ꝙ utrũq; illis adest, & pueros uereri,& patres timere. An ipsum se nomen exponit. Vult enim patratum quasi finitum ac determinatum quiddam significare.Illud caeteris perfectius sit, cui cõtingit simul ut & pater esset,& patrẽ haberet. An ut ait Homerus, qui paci praesit,eũ & ante & retro cernere oportet.cuiusmodi profecto is esset cui & filius est,de quo deliberat,& pater quem consulit. lxiii.

Quid est ꝙ Regi sacrificulo (is enim est Rex sacrorũ ac

religionum) nec magiſtratum gerere, nec concionem habere licet? An ꝙ antiquis temporibus Reges plurima & maxima ſacra facere conſueuerũt, & ſacerdotibus rem diuinam facientibus aderant. Poſt ubi graues & inſolentes eſſe cœperunt, Græci quidem pleriq; licentiam Regibus ademerunt, ius & poteſtatem ſacrificandi tantummodo reliquerunt, Romani autem regibus penitus exactis alium rebus diuinis præfecerunt, cui nec magiſtratũ habere, nec cum populo agere permiſerunt, ut in templis ſolum conſultare uideantur, & regnum propter deos ſuſtinere. Eſt igitur in comitio quoddam ſacrificii genus, quod ubi rex peregit, ex foro ſe proripit. lxiiii.

Quid eſt ꝙ mẽſam uacuã tolli non ſinebant, ſed omnino cum aliquid etiam ſupereſſet? An illud interpretantes, aliquid ſemper in futurũ de eo quod nunc adeſt, relinqui oportere, & per hodiernum diem craſtini meminiſſe. An ꝙ urbanũ atq; elegans putarent cõprimere atq; inhibere appetitum, etiam cum uoluptate perfrui liceret. Minus enim quod abeſt cupiunt, qui præſentibus ac paratis abſtinere conſueuerunt. An & aduerſus ſeruos humana cõſuetudo. Non enim tantopere gaudent ſerui ſi accipiũt, quã ſi participes fiant, ꝙ mẽſam ſibi cum dominis quodammodo cõmunicatã eſſe putãt. An ꝙ nihil ſacrũ, inane, ac uacuum negligere oportet, menſa uero ſacra eſt. lxv.

Quid eſt ꝙ maritus primo ſponſæ nõ in luce, ſed in tenebris iungitur? An quia eum pudet, ꝙ antequam coeat alienã putat. An & ad propriam uerecunde accedere meditans, & aſſuefaciens. An quemadmodum Solon ſcripſit ſponſam malo Cydonio deguſtato thalamum ingredi

ſolitam, ut primus complexus nihil triſte, aut iniucundũ haberet, ſic Romanus legiſlator, ſi quid abſurdum ac deforme corpori aderat, occultauit. An calumnia quædam & accuſatio illicitæ ueneris erat. quod fiebat cum legitimis ac iuſtis connubiis pudor quidam & uerecundia adhibebatur. lxvi.

Quid eſt ꝙ circus Flaminius dictus eſt? An ꝙ Flaminius quidam priſcus cum ciuitati agrum reliquiſſet, eque ſtribus ludis eius fructu & uectigalibus utebantur. Nam cum pecunia ſuppeteret, uiam quoque Flaminiam munierunt. lxvii.

Cur lictores dicti ſunt? An ꝙ petulantes colligebant. Hi enim lora in ſinu geſtantes Romulum ſequebantur. λσμιύειν autem alligare pleriqꝫ latinorum dicunt, qui autem pure loquuntur ligare. An c. interpoſitum eſt, cum ante ſine c. litores dicerentur, quaſi publici quidam miniſtri. Nam λῆτον noſtris etiam temporibus publicum eſt. multis græcorum legibus ſcriptum eſſe neminem (ut ita dicam) latere puto. lxviii.

Quid eſt ꝙ luperci canem immolãt? Luperci autẽ ſunt qui Lupercalibus per laſciuiã diſcurrẽtes pellibus obuios cædunt. An ꝙ genus quoddam luſtrandæ ciuitatis eſt, & quo menſe illa fiunt Februarius dicitur, & diem quo pellibus occurrentes uerberant, Februarum & Februarium uocant, quo uerbo purgatio ſignificatur. Cane autem omnino, ut ita dicam, græci utebantur, & multi etiam nunc in purgationibus canem iugulant. Proſerpinæ quoque catulos cum cæteris purgamentis efferunt, & eos qui expiandi ſunt, catulis expurgant, hoc piaculi genus.

περισκυλακισμὸν. ideſt circũcatulationem appellantes. An ꝙ lycos lupus latine dicitur, λύκαια uero lupercalia, & lupo canis eſt hoſtis, & idcirco lupercalibus cæditur. An ꝙ Lupercis canes oblatrantes moleſti ſunt. An quia Pani ſacrificium facit, Pani autem propter greges amicus eſt canis. lxix.

Quid eſt ꝙ Septimontio uehiculis iunctis uti cauebãt, & nũc etiam qui uetera nõ contẽnunt, cauent? Septimontiu uero diem feſtũ agunt Romani ꝙ ubi ſeptimus collis urbi attributus eſt, ſepticollis Roma facta eſt. An ut quidã latini accipiũt, ꝙ urbs nondũ ſuis partibus penitus cõiuncta erat. An hoc quidem ad Dionyſiũ eſt. Magna uero re effecta, conſtituta ciuitate, ꝙ urbem iam augeri, & quaſi ulterius progredi deſiiſſe exiſtimarent, cum ſeipſos tum uero iumenta quibus fuerant uſi quiete affecerunt, & communis feſti otio frui uoluerunt. An ꝙ cũ omnes dies feſtos ciuium præſentia ornari ac celebrari ſemper uoluerunt, tum illum præcipue qui propter ciuitatis habitationem ageret. Quapropter ne urbẽ cuius dies feſtus ageret relinquerẽt, eo die uehiculis uti pmiſſum nõ eſt. lxx.

Cur in furto aut eiuſmodi aliquo flagitio deprehenſos furciferos appellant? An hoc quoq; maiorum noſtrorum diligentiæ certiſſimum ſignum eſt. Nam qui ſeruum alicuius ſceleris aut improbitatis cõuiciſſet, duplex lignum quod currui ſubiiciunt attollere iubebat, & ut cõſpiceretur uiciniam obire, ut fidem in poſterum ei non haberẽt, & ab eo cauerent. Hoc lignum Græci σταυρὸν, Latini furcam nominant, a qua furcifer denominatus eſt. lxxi.

Quid eſt ꝙ boui qui cornupetat fœnũ in cornu appo-

nunt,ut occurrentes caueant? An quia propter repletionem ac societatem insolescunt & boues, & equi, & asini, & homines, ut ait Sophocles. Tu uero ferues quasi pullus cibi copia. Venter etenim tuus & male insolescit. Ex quo Romani. M. Crassum foenum in cornu habere dictitauerunt, & qui cæteros in rep. lacerabant, hunc tanquã munitum, ac prouidum, & iniuriarum persequentissimum fugiebant. quãquã postea rursus dictum est Cæsaré Crasso foenũ detraxisse. Primus enim illi in republica restitit Cæsar, & eum contempsit. lxxii.

Quid est ꝙ in captandis auguriis sacerdotes prius auspices, nunc augures appellant, luminaria semper aperta habere uoluerunt, nec operculo imposito claudi? An sicut Pythagorici parua magnarum rerum signa faciebant, qui super modio sedere prohibebãt, & ignem gladio seu machæra fodere, sic ueteres obscuris quibusdam rationibus utebantur, & maxime in sacerdotiis, quale hoc est de lucerna, quam corpori animam continenti similem esse dicũt. Lux enim est is qui intus est, animus. Oportet auté quod intelligens est ac prudens in eo, id semper apertum esse ac cernere, nec unquam clausum esse. Flãtibus enim uẽtis aues non consistunt, & propter instabilitatem & errorem nihil certi significant. Docent igitur hoc pacto, ut nõ spirantibus uentis, sed cũ omnia tranquilla sunt, tũc augures auspicia captent, cũ lychnis apertis uti nequeũt. lxxii.

Cur augures si ulcus haberent, inaugurandi causa sedere prohibebantur? An & hoc signum est non oportere qui morsum aliquem, aut ulcus, & perturbationem in animo haberent, res diuinas tractare, sed tum deorum mentem

hominibus

hominibus ꝑdere, cũ & liquido & integro animo essent. An illud rationem habet, si neq; uictimam sanãdi ulceris causa quisquam adhiberet, nec auibus ulceratis ad auspicandum uteretur, ea multo magis in seipsis seruanda existimasse, ut ad ea quæ a diis significarẽtur, puri & integri accederent. Vlcus enim diminutio quædam & pollutio corporis uidetur. lxxiiii.

Quid est q; paruæ Fortunæ ædem, quam breuem uocãt Romani, ædificauit Seruius Tullius qui tertius Romæ regnauit? An q; ipse paruus initio & abiectus, quippe qui ex captiua matre natus esset, fortunæ beneficio Romæ regnauit. An hæc ipsa cõmutatio magnitudinẽ potius fortunæ ostendit, quam paruitatem. Videtur autem Seruius maxime omnium fortunæ uim extulisse & diuinam indicasse, quippe qui omnibus actionibus ac negotiis eius nomen adscripserit. Non solũ enim Fortis fortunæ, & mala auertentis, & blandæ, & primogeniæ, & masculæ templa ædificauit, sed est unum propriæ fortunæ templũ, aliud conuertẽtis, aliud bene sperantis, uirginis aliud. Quorum cognomenta quis prosequi posset, cum fortunæ uiscatæ templum sit, quasi ab ea nos procul capiamur, & negotiis ac rebus inhæreamus? Sed uide ne Seruius casuũ momẽta perspiciens, & ad ea plurimum posse cognoscens, quippe cum multi sæpe q; paruum quiddam uel accidit, uel non accidit, maximas res uel assecuti sunt, uel assequi non potuerunt, idcirco paruæ Fortunæ templum statuit, docẽs homines diligenter attendere, nec ea quæ accidunt, quãuis parua sint, contẽnere. lxxv.

Cur Lychnum non extinguebant, sed per se languescere

& deficere permittebant? An quasi inextinguibilis & immortalis illius ignis cognatum & affinem colentes. An & hoc quoque signi est non oportere quod animatũ sit, nisi noceat, corrumpere neue iterficere, quasi animal ignis sit. nec immerito, nam & alimẽto indiget, & per se mouetur, & cum extinguitur (uelut occidatur) uocem emittit. An hoc more docemur, non oportere nec ignem, nec aquã, nec eorum quicquã quæ ad usum pertinent, & si abũde superant, corrũpere aut cõsumere, sed indigentibus utenda relinquere, cũ ipsi iam illis opus nõ habeamus. lxxvi.

Quid est quod qui nobilitate præstare uidentur, lunulas in calceis ferunt? An ut dicit Castor, signum est eius quæ in luna esse dicitur habitationis, & quod post mortem, animi rursus lunam sub pedibus habebunt. An quod antiquissimis præcipuum fuit, qui fuerunt Arcades, ab Euandro Proselini appellati. An sicut alia multa, sic & hoc elatos homines, ac superbos admonentes rerum humanarum instabilitatis, cuius rei luna exemplo sit, quæ ab oscuro primũ prodit, tum progrediens luce ac splendore os suum complet, & cum clarissima facta sit, rursus deflorescit, & ad nihilum redit. An hoc potius modestiæ & obedientiæ disciplina quædam erat, ut dicto audientes esse, & imperiũ æquo animo ferre condiscerent, & quemadmodum luna meliori obsequi, & solem, ut inquit Parmenides, semper intueri solet, sic homines secundum locum tenere contenti, duci primas partes relinquere, ut honore ac potestate per illum fruerentur. lxxvii.

Quid est quod annum Iouis esse putãt, menses Iunonis? An quod deorũ qui mẽte intelligunt, Iuppiter & Iuno imperiũ

gerunt,eorum uero qui oculis cernuntur Sol,& Luna.Sol enim annum conficit,Luna uero menses. Oportet autem non has illorum simpliciter imagines putare, sed ipsum in materia Iouem Solem,& ipsam in materia Iunonem lunam. Quocirca Iunonem eam nominant Romani, quod nouum aut nouius significatur,a Luna scilicet,quam eandem & Lucinã uocant,quasi ipsam lucidã, ut lucem præbentem,& in partu ac doloribus adesse opinantur tanquã lunã. Vt est apud poetã,Per nigrum poli & astrorum,per lunam celerem partum præstantem. Nam plenilunio facile partu leuari mulieres uidentur. lxxviii.

Quid est ꝙ auspiciorũ quod sinistrũ dicitur, prosperũ ac foecundũ putat̃? An hoc falsum est & multos decipit, an hoc sermonis est ac linguæ. ἀριστερὸν enim sinistrũ uocant latini, ἀφεῖναι autem sinere,& sine,tum dicunt cũ ut aliquid missum fiat ut dimittatur,hortãtur. Auguriũ igit̃ quo aliquid agi permittitur, sinistrum non recte accipiũt multi ac nominant. An quemadmodum a Dionysio scriptum est, Ascanium Aeneæ filium auspicato aduersus Mezentium aciem instruxisse, & in eo prælio superiorem fuisse,ex illo obseruatũ ut quoties læuum intonuisset, auspiciũ susciperet̃. An quod alii putant,hoc Aeneæ accidit. Nam Thebani Lacedæmoniis apud Leuctram sinistro cornu superatis uictoria potiti, in omnibus præliis postea obseruarunt,ut sinistro cornu principatum assignarent. An illud potius asserendum est, quod Iuba in historia dicit, orientem prospicientibus sinistra parte Boream esse, quam mundi partem multi dextram ac superiorem faciunt. Sed uide, ne cum sinistræ partes natura

infirmiores sint, auguriis ac signis quasi corroborentur, atq; his mire suppletis uiribus adæquentur. An terrena ac mortalia diuinis ac cœlestibus cõtraria & opposita iudicantes existimauerunt quæ nobis sinistra essent deos a dextra dimittere. lxxix.

Quid est q; eius qui triũphasset, deinde combustus esset, licebat os capere, & in urbẽ deferre ac deponere, ut Pyrrho Liparæus scriptum reliquit? An hoc mortui honoris causa factũ est. Nam & aliis ducibus, & qui bene rem gessissent, idem tribuerunt, ut nõ ipsi solum sed posteri quoq; in foro sepelirentur, sicut Valerio, & Fabricio. Ferunt autem horum posteris mortuis & in forum delatis ardentẽ facem subiici & statim attolli, ut sine inuidia honore utãtur, & tantũmodo sibi licere cõfirment. lxxx.

Quid eum q; triumphantes in publico Ro. conuiuium exhibentes consules inuitatos ne in cõuiuium accederent, rogabant? An locũ honestissimũ triumphanti assignari, & post cœnam ab omnibus deduci oportebat, quæ præsentibus consulibus alii tribui non possent. lxxxi.

Quid est q; tribunus purpuram non portat, cum cæteri magistratus purpurati incedant, An q; tribunus omnino magistratus non est. nam nec lictores habet, nec in sella curuli sedentes ius dicunt, nec in initio omnino sicut cæteri magistratus magistratum ineunt, nec creato dictatore potestatem deponunt, sed cum omnis potestas & imperium ad dictatorem redeat, soli omnium magistratum retinẽt, quasi imperiũ nullum gerentes, & alium quendam in rep. locum obtinentes. Queadmodum autem præscriptionẽ quidã rethores statum esse nolunt, quippe quæ non iudi-

dicium constituat, sed dissoluat & euertat, sic tribunum magistratui & imperio potius opponi, quam ipsum tri/bunatum esse. Nam potentiæ magistratus obsistere, & ni/miam licentiam cõprimere, tribunitiæ potestatis ac licen tiæ fuerat. An hæc & his similia ab eo dicantur, qui rebus inueniendis studeat. Tribunatus autem cum a populo ori ginẽ ducat, populare in primis uideatur, reliquis ciuibus parem se gerere, & in omni cultu ac uictu infimis ciuium comparari. Magnitudo enim ac moles cõsulem decet & imperatorem, Tribunum uero, quemadmodum. C. Cu/rio dicere solebat, abiectum esse, nec aspectu grauem, nec aditu difficilem, sed facilem, ac multitudini cõmodum & tractabilem. Vnde nec domus tribunitiæ ianuã claudi mos erat, sed noctu & interdiu semper tãquã portus qui/dam ac profugiũ quibus opitulandum esset. Verum quo humiliore corporis habitu deprimitur, eo magis ui ac po testate augetᷣ. Cõmunẽ enĩ tribuni usum ac nemini clau/sum, sicut arã postulãt, honore autẽ sacrosanctũ. lxxxii.

Quid est ꝙ prætorum uirgæ securibus alligatæ præfe/runtur? an signum est non oportere magistratus iracun/diam promptam, ac dissolutam esse. An uirgarum disso/lutio mora & tarditate iram frangit, & impetum modera tur. Sed malitia quoniam partim medicabilis est, partim curari non potest, uirgæ quod mutari potest corrigunt, secures autẽ quod emẽdari nõ potest, abscindũt. lxxxiii.

Quid est ꝙ cum Ro. barbaros quosdam diis immortali bus hominem immolasse accepissent, magistratus eorum accersendos, ac puniendos putauerunt, quos postea cũ id consuetudine quadam ac lege fecisse accepissent, eos di/

miſerunt, alias id facere prohibuerunt, cum ipſi non multis annis ante duos uiros, & duas mulieres in foro Boario uiuos obruerunt. Non enim uidetur conuenire ipſos hæc facere, & barbaros qui talia cõmiſiſſent, reprehendere. An diis immortalibus hominem immolare impium ducebatur, Dæmonibus autem neceſſarium. An qui more & lege id agerent, peccare arbitrabãtur, ſe uero libris Sibyllinis iuſſos eodem teneri ſcelere non putabant. Ferunt autem Elbiam quandam uirginem cum equo ueheretur fulmine ictam fuiſſe: Inde nudum equum ac iacentem inuẽtum eſſe, nudam & ipſam ueſte quaſi de induſtria a pudendis ſubtracta, calceis annulo & reticulo paſſim diſiectis, & ore lingua proiecta. At re ad diuinatores delata, cum ſacris uirginibus maximum dedecus impendere, & eius rei ignominiam ad equites redũdaturã prædixiſſent, barbari cuiuſdam equitis ſeruus indicium fecit tris ueſtalis, Aemiliam, Liciniam, Martiam ſub idem tempus corruptas diutiſſime cũ uiris rem habuiſſe, quorũ unus eſſet Vetuſius barbarus eius qui indiciũ feciſſet, dominus. Veſtales igitur redargutæ ſupplicio ſunt affectæ, ſed cum res atrocior uiſa eſſet, decreuerũt ut ſacerdotes Sibyllinos libros ĩſpicerẽt. In quibus ĩuentũ fuiſſe dicũt, hæc magno reip. malo futura, & iubere ut abſurdis quibuſdam deis & externis auertendæ rei cauſa Græcos duos ac totidẽ Gallos immolarent, & in loco eodẽ defoderent. lxxxiiii.

Cur diei principium de media nocte numerant? An quod R.P. ab initio militari more & inſtituto conſtituta eſt. In re militari autẽ multa noctu utiliter occupantur. An diei ortum, agendi principium eſſe uoluerunt, noctem uero

gentiles et fatentur demones delectari sanguine

consilii & apparationis. Oportet autem præparatos rem aggredi, non agentes præparari, ut ad Chilonem unũ ex septem dixisse fertur Myson, dum per hyemẽ uannũ conficeret. An quemadmodũ meridies finis est multis reip. gerendæ, sic noctem intempestam actionũ omniũ initiũ oportere statuerunt. Cuius rei maximum argumẽtum, magistratum Romanum post meridiem fœdus facere non solere. An occasu quidem & ortu principium & finem diei capere licet. Nam si multitudinis iudicio prĩcipium diei cum sol emergere cœperit incipit, noctis uero initiũ cum penitus occiderit, terminauerimus, æqualitatẽ diei ac noctis (ꝙ æquinoctium dicimus) nõ habebimus. Quã enim noctem diei parem maxime uidemus, ea die cui cõparatur solis spatio ac magnitudine breuior reperietur. Nam quod mathematici afferunt, & huic rei medicinam afferentes diei ac noctis uerissimam rationem constituũt, centrum solis cum finientem attingat, omnem euidentiã, & claritatẽ funditus tollit. Necesse est.n.accidere cũ multũ lucis etiã sub terra sit, & nos radiis suis iam sol undiq; collustret, ut diẽ nondũ esse fateamur. Quare cũ ob dictas causas ortus diei & occasus principium difficillime capi possit, relinquitur aut ut mediũ diem, aut mediã noctem principium diei statuamus. potius autẽ secundum, fertur enim a nobis a meridie ad occasum, a media uero cte ad orientem ad nos redit. lxxxv.

Quid est ꝙ ueteri more uxores nec molere, nec coquere permittebãt? An ueteris aduersus Sabinos fœderis memoriã colentes. Nã post filias Sabinis raptas facta pace & societate inita in fœdere nominatim exceptũ est uxorẽ uiro

Romano nec molere, nec coquinariam facere. lxxxvi.

Cur mense Maio uxores non ducunt. An ꝙ inter Aprilẽ & Iuniũ medius interiectus est. Quorum cum alter Veneri, Iunoni alter dicatus sit, deabus scilicet quæ nuptiis præsunt, aut parum ante capiunt, aut parum expectãt. An ꝙ hoc mense maximo piaculo utuntur, effigies modo de ponte abiicientes, cum prius homines cõsueuissent. Vnde flaminicam Iunonis sacerdotem tristem esse eo tempore (quippe quæ eo mense nullo cultu utitur) moris est. An ꝙ pleriq; latinorum hoc mense mortuis parentant, & ob eam causam Mercurium quoq; eodem mense uenerãtur, qui Maiæ cognominis est. An, ut quidam dicũt, Maius a maioribus natu appellatus est, Iunius a iunioribus. Nuptiis uero accõmodatior est iunior, ut inquit Euripides. Nam senectus Venerem ualere sinit, ipsaq; Venus senibus infensa est. Abstinent igitur nuptiis Iunium expectantes, qui maium deinceps excipit. lxxxvii.

Cur eorum qui uxores ducunt comam hastæ cuspide discernunt ac discriminant? An signum est prima connubia uiolenta fuisse. An statim discunt uxores uiris fortibus & bellicosis coniunctæ, seuerum & minime effoeminatum, & tenuem cultum, ac uirilem ornatum probare, quemadmodum Lycurgus in foribus & tectis parietem facientes terebra tantum ac securi utendum, aliis instrumentis abstinendum ratus, omnem intemperantiam & superfluos sumptus funditus sustulit. An diuortium ea re significatur, ꝙ solo ferro nuptiæ dirimendæ sint. An illud magis, ꝙ pleraq; ad connubium pertinentia Iunoni attribuebant. nam & hastã Iunoni consecratã esse existimãt,

& eius

& eius statuæ ut plurimũ hastæ innixæ cernũtur. Quippe quã Curim appellant ueteres. Nam Curis antiquo nomine hasta dicebatur. Hinc & Curim Martem nominatum esse dicunt. lxxxviii.

Cur quod in spectacula impenditur, Lucar uocãt. An ꝙ alia multa quoque circa urbem sunt loca diis attributa, quæ appellant Lucos, quorum prouentus in ludos conferunt. lxxxix.

Quid est ꝙ Quirinalia stultorum ferias nominãt? An ꝙ hunc diem, ut Iuba dicit, iis assignauerunt qui cuius essent tribus, ignorarent. An iis qui ut nõ alii tributim Fornacalibus rem diuinam fecerunt, ꝙ aut impediti fuissent, aut aliquo peregre profecti, aut deniq; diem ignorassent hoc tẽpore recuperandi illius festi potestas data esset. xc.

Cur rem diuinam Herculi facientes alium deorum appellant neminem, nec canis, ut a Varrone scriptum est, in urbe apparet? An idcirco alium deum appellant neminem ꝙ hunc semideum putant. Vt alii tradunt, cum etiã inter homines ageret, Euander ei aram statuit, & rem diuinam fecit, nihil autem omnino fuit cui Hercules infestior esset quã canis, qui ei sæpe molestus fuisset & in primis Cerberus. Deniq; Licinio puero per canẽ occiso, ab Hippocoontidis coactus prælio decertare, multis ea pugna ex amicis ĩterfectis Iphiclũ fratrẽ quoq; amisit. xci.

Quid est ꝙ circa capitolium patricio habitare licet nemini? An ꝙ Marcus Manlius ibi habitans regnum affectasse deprehensus. Ex quo lege interdictum est ne quis postea ex ea familia Manlius diceretur. An antiquus fuit hic metus. Publicolam enim ut nobiliorẽ calumniari ho-

minem in primis popularem non desistebant, ita multitudo tam diu timuit donec eandem quam in summa Velia ædificabat, q̄ nimis foro īmineret, funditus euertit. xcii.

Cur qui ciuem in prælio seruasset, corona quærna donabatur. An q̄ ubiq; in expeditionibus facile sit quærcum inuenire. An q̄ Ioui & Iunoni, quos urbi præsidere putāt corona consecrata est. An uetus ab Arcadibus mos acceptus est, quibus est quædam cum hac arbore cognatio. Vt enim primi homines ex terra Arcades, sic quærcus prima ex omnibus plantis nata. xciii.

Quid est q̄ in auguriis uulture potissimum utuntur? An quia Romulo in condenda urbe duodecim uultures apparuerunt. An q̄ uultur rarissime conspicitur. Non enim facile quispiā uulturis nidū offendat, sed porro derepēte & inopinato aduolant, quo fit ut eorꝫ aspectus aliquid significet semper. An & hoc ab Hercule didicerunt, si uerꝫ est quod dicit Herodotus, in omnibus rebus gerēdis Herculem primo uulturis aspectu in re incipiēda delectatum fuisse, quē ex omnibus quæ carnibus uescerentur uolatilibus, iustissimum esse iudicaret. Primū enim nihil quod uiuat attingit, nec animatum quicquā interficit, quemadmodū accipitres, aquilam, omnes deniq; noctiuagas aues uidemus. Vescitur autem cadaueribus, in quibus sui generis abstinet. Vulturem enim qui aui uescatur, adhuc uidit nemo. Accipitres enim & aquilæ sui generis aues consectantur ac feriunt, quāquā ut ait Aeschylus, auis auem comedens quo pacto pura esset? Praeterea quæ minus detrimenti, ut ita dicam, hominibus afferat auis prorsus nulla reperit, quippe quæ nec fructus deleat, nec plantā lædat,

nec mansueto cuiquã noceat animali. Quod si ut Aegy-ptii fabulantur, uultures omnes fœminæ sunt, & quẽad-modum zephyro arbores, sic uultures euro grauidæ fiãt, certa nimirũ & firma uulturibus signa fieri uerisimillimũ est. In aliis autem uolandi impetus, & alarum in coeundo agitationes, ac uerbera, rapinæ, fugæ, insectiones, multũ inconstantiæ perturbatæ afferunt. xciiii.

Cur Aesculapii ædes extra urbem posita est? An quod fo-ris salubrius quã in urbe habitare crediderũt. Nam Græci quoque in excelsis ac puris locis Aesculapii templa plane collocant. An quod deum ex Epidauro accersitum in urbem commigrasse opinantur. In Græcia enim non in urbe, sed procul ab Epidauro Aesculapii templum est. An quod dum draco ex naui in insulã descẽdisset, & ex oculis euanuisset, ipsum eo in loco ædis ponendæ authorem ac præmon-stratorem fuisse putauerunt. xcv.

Cur moris est ut qui castimoniam colunt, leguminibus abstineant? An quemadmodum Pythagorici fabas ob eas quæ uulgo dicuntur causas abhominabantur, quasi Lethes & Herebi cognomines? An quod ad concœnationes & manes prouocandos leguminibus maxime utũtur? An illud magis, quod ad sanctitatẽ ac castimoniã pura ac tenuia corpora habere oportet. Sunt autem Legumina maxime uentosa, & ea gignunt, quæ cum superflua sint, multæ pur-gationis indigent. An quod cum uentosissima sint legumina, ad res uenereas maxime incitent.

Quid est quod uestales incesti conuictas alia poena nõ affi-ciunt, sed uiuas tantummodo defodiunt? An quod mor-tuos urunt, quod illis tribuere iniustum iudicarẽt, quæ nõ

diligenter ac sancte ignem sacrũ custodissent? An ꝙ cor pus maximis ac sanctissimis religionibus consecratum interficere, & mulieri sacræ manus afferre nefas putauerunt. Rationem igitur inierunt, qua subterraneo specu defosso obrutæ sua sponte morerentur. Ibi enĩ & lucerna accensa inerat, & nonnihil panis, exiguum & aquæ ac lactis, inde specũ desuper terra operibant. Sed ne hoc quidem modo scelus detestantes religionem fugerunt. Nam & nunc quoqꝫ sacerdotes eum locum adeũtes parentant. xcvii.

Cur idibus Decembris in cursu equorum uictor dexter sacer Marti immolatur, & caudã statim decisam ad Rheginam qui dicitur locus deportat, & aram cruore spargit, de capite uero inter se decertant, alii de sacra uia descendentes, alii de suburra aduersus eos impetum facientes? An ꝙ Troiam equo captam putant, idcirco equum supplicio afficiunt, ꝙ Troianorũ clara pignora fuerint mixta pueris Latinorum? An ꝙ iracundum, ferox, & bellicosum animal est equus. Diis autem grata & accommodata in primis immolant. Victor autẽ idcirco immolatur, ꝙ uictoriæ Mars author est, & qui ordinem in arcto tenent cæteros uincũt, qui locũ deserũt, & celeritas quasi uiaticum fugæ poena afficitur. Deniqꝫ signis quibusdã occulte admonentur fugientes salutem inuenire non posse. xcviii.

Quid est ꝙ censores magistratum ineuntes nihil agunt quam ut sacrorum anserum alimenta locent, & imaginis splendorem? An a uilioribus incipientes, quæ nec multo sumptu, nec magna opera egent. An uetus quædam huic animanti gratia refertur a bello usqꝫ Gallico repetita, ꝙ dormientibus canibus primi omnium anseres Gallorũ in

capitolium ascensum persenserunt,& clangore uigiles ex/ citarunt? An cum sint maximarum rerum,& quæ summa cura indigent custodes cẽsores, ut ædium sacrarum ac pu blicarum,morum deniq; & uitæ uniuscuiusq;, diligentissi mi & custodientissimi omnium animantium rationẽ ha/ bendam sibi esse putauerunt. Simul enim anseribus curan dis ciues admonent ne deorum cultum negligãt. Anseris uero abstersi & splendor necessarius est.cito enim rubrica defluit ac deflorescit, ea enim ueteres statuas obducere & illinere consueuerunt. xcix.

Quid est ꝙ cæteris sacerdotibus simul ac in iudicium ducti ac damnati sunt, alium substituunt,augurẽ uero do nec uita suppetat, licet maximorum criminum conuictũ sacerdotio non mutant? Augures autem uocant qui au/ spiciis præsunt. An, quod quidam dicunt,sacrorum ar/ cana neminem cognoscere uolunt,qui ipse augur non sit. An iureiurando adactum res augurum nemini enunciatu/ rum, priuatum postea factum sacramẽto liberari nolunt? An non honoris nec magistratus, sed scientiæ atq; artis cuiusdam potius nomen est augur. Simile igitur est ac si/ quis musicũ,musicũ non esse iudicet,& medicũ,medicũ esse prohibeat, & diuino diuinationẽ adimat. His.n.om/ nibus appellatio detrahi potest, uis ac facultas nõ potest. Alium uero idcirco non instituunt, ꝙ sacerdotum nume rum ab initio constitutum merito tuentur. c.

Cur idibus Sextilis diem festum agunt Serui omnes ac Seruæ, uxores autem capita purgare ac lauare consueue/ runt? An propter Seruium regem,quem eo die serua na/ tum & in lucem editũ ferunt,uacationem ab opere habẽt

Augustus sextilis mensis

serui. Capitis autem lauatio ab ancillis cœpta propter diē festum ad liberas quoq; processit. ci.

Cur pueros monilibus quas uocant bullas, exornant? An honoris raptarum causa, ut alia multa sic & hoc constitutum esse uoluerunt his, quos ex eis suscepissent. An Tarquinii uirtutem honorandam putauerunt. Ferunt enim Tarquinium cū puer adhuc esset, in prælio aduersus Latinos & Hetruscos in hostes impetum fecisse, cū q; ex equo defluxisset, excepto hostium impetu Romanos confirmasse, hostibus in fugam conuersis, cum plusquā sexaginta milia hostium eo prælio cecidissent, hoc a patre & rege decoris insigne accepisse. An apud maiores nostros speciosum seruum amare turpe non existimabatur, quemadmodum nunc quoq; Comœdiæ testimonio sunt. Pueris autē liberis uehementius abstinebāt, ac si forte accideret ut in pueros nudos inciderent, ne ambigerent, hoc insigne liberi ferre consueuerunt. An uel ad modestiam conseruādam hoc etiam pertinet, & intemperantiæ ac flagitii frænum est, cum uirū agere eos pudeat, antequā pueritiæ insignia deponant. Nam quod Varro scribit uerisimile non est, cum Aeoles bullam bollam proferant, hoc cōsilii insigne pueros indui solere. Sed uide ne hoc quoq; propter lunā ferant. Nam lunæ figura cū plenilunium est non globosa est, sed lentis formam ostendit, & quemadmodum opinatur Empedocles, illud etiam quod subiectum est, non modo quod apparet. cii.

Quid est q; maribus nono die, fœminis octauo nomina imponere consueuerunt? An si prius fœminis nomina imponunt, causam sustinet natura, & augetur fœmina, &

crescit, & adulta perficitur antequā masculus. Dies autem eos potissimum capiunt, qui septenarium subsequuntur. Septimus enim dies cum in cæteris, tum ad umbilicū infantibus nuper editis periculosus esse consueuit. Nā septimo die plerisq; resoluitur, donec auté dissolutus, plantæ longe similior est infans quā animali. An sicut Pythagorici numerum parem foeminam uocāt, marem imparem, foecūdus est, & compositus parem uincit, & si in unitates diuidatur par numerus quasi foemina locum in medio uacuum præbet, imparis uero numeri pars aliqua plena semper relinquitur. quo fit ut alterum foeminam, marem alterum esse putent. An q; in numeris nouenarius primus est, Tetragonus ab impari & perfecto ternario, octonarius autem primus cubus a binario numero, qué parem esse constat. Oportet auté quadrāgulum esse & imparem & perfectum, Vxorem auté sicut cubum stabilem, & domi seruantem & immobilem. Illud & adiungendum, octonariū numerum cubum esse, qui a binario componatur, nouenarium uero quadrangulum esse, qui de ternario conficiatur. Vtuntur autem duobus nominibus foeminæ, mares uero tribus.

ciii.

Quid est q; eos quorum patres ignorantur, Spurios uocant? Non enim quod Græci opinantur, & in causis oratores dicunt, q; ex colluuione quadam & seminis communione progenerati sunt, sed uidelicet est spurius inter prima nomina, ut Sex. D.C. Prænomina uero latini integra non scribunt, sed aut una litera, ut T.L.M. aut duabus, ut Cn. aut tribus, ut Sex. & Ser. Est igitur Spurius inter ea prænomina quæ duabus literis notantur. S.&.P. quibus

etiam orbos parentibus ſcribunt, cum ſine patre eſſe dicunt, per S. ſine, per P. patrem ſignificãtes. Hoc igitur errorem fecit, ꝙ ſine patre & ſpurius eiſdem literis annotatur. Sed alia quoq; ratio afferenda eſt, quæ multo eſt abſurdior. Dicunt enim ſabinos uxoris pudenda Sporion appellare. Itẽ qui legitime natus nõ ſit, ſed ex concubina aut ſcorto, cõtumeliæ cauſa ſpuriũ appellari ſolitũ. ciiii.

Cur Dionyſium patrem liberum? An ꝙ bibentibus libertatis cauſa ſit. Fiũt enim pleriq; ebrietate petulantiores. An ꝙ libationem præbuit. An ſicut Alexander dicit ꝙ pro Bœotiæ libertate pugnauit, Dionyſium Liberum dictum fuiſſe putandum eſt. c.v.

Quid eſt ꝙ publicis feſtis ueteri more uirgines non nubunt, uiduæ nubunt? An ut Varro dicit, ꝙ uirgines cum in matrimonium dantur doleant, mulieres uero lætantur. Die autem feſto omnem triſtitiam ac neceſſitatem abeſſe oportere. An ꝙ uirginibus decorum, uiduis uero multis præſentibus fœdum nubere. Felices enim ac fauſtæ primæ nuptiæ, ſecundæ uero triſtes ac deteſtandæ. Pudet enim uiuis adhuc eis quibus antea nupſerant, alios accipere, mortuos autem lugent. Quo fit ut magis quiete quam ſtrepitu & deducentium multitudine delectentur. Dies uero feſti multitudinem adeo diſtrahunt ut his rebus per otium intereſſe non poſſit. An ꝙ ſabinorum filias uirgines inter ludicrũ die feſto rapientes bellum excitauerunt, idcirco filias diebus feſtis nuptum dare omni cauſa noluerunt. cvi.

Quid eſt ꝙ Romani Fortunam primigeniã colunt? An ꝙ Seruio ex ſerua nato Romæ ſumma cum laude & clari-

tudine imperare contigit. ſic enim Romanorum pleriqꝫ ſuſpicantur. An illud magis, ꝙ fortuna urbi & imperium & originem præſtitit. An altior quædam ratio & magis a natura ex media philoſophia repeti poteſt, Fortunam ſcilicet rerum omnium principium eſſe, Naturam uero caſu conſiſtere, cum quibuſdam temere repoſitis ordo acceſſerit. cvii.

Quid eſt ꝙ artifices Scænæ deditos Iſtriones uocant? An ob eam cauſam quam Rufus ſcriptam reliquit. Dicit enim priſcis illis tēporibus. C. Sulpitio & Licinio Stolone cōſulibus cum peſtilentia urbem inuaſiſſet, omnes qui in ſcænam procederent interiiſſe, ob eam rem multos & bonos artifices ex Hetruria Romam ueniſſe. In his qui arte & gloria cæteris anteiret, & in theatro ac ſcæna diutiſſime floruiſſet, Iſtrum fuiſſe nominatum, a quo omnes deinde ſcænicos Iſtriones nominatos eſſe. cviii.

Quid eſt ꝙ propinquis & cognatis non nubunt? An ꝙ nuptiis neceſſitudines augeri uolunt, & ultro citroqꝫ filias dando, & accipiendo multos ſibi propinquos adiungere? An ꝙ cognatorum diſſidia inter ſe uerentur, quibus naturæ iura una cum propinquitate tollantur. An ꝙ mulieres propter imbecillitatem multorū ope & auxilio egentes propinquis idcirco adiungere noluerūt, ut ſiqua a ſuis uiris iniuria afficerentur, cognati opem ferrent. cix.

Cur Iouis Sacerdoti quem Flaminem Dialem uocant, farinam, fermentumue attingere non licet? An ꝙ farina cibus imperfectus & indigeſtus ſit. non enim aut id quod erat triticum manſit, nec quem fieri oportet, factus eſt panis, ſed uim ſeminis ſimul amiſit, & cibi uſum nō pſtitit.

Qua ratione poeta Myliphaton farinam dixit per trāslationem, quasi molendo occisam & confectam. Fermentum uero quoq; & per corruptioné factū est, & admixtū omne illud quicquid est quod pinsitur, corrūpit. Remittitur enim quodammodo ac dissoluitur. Et omnino fermentatio ipsa nihil aliud est nisi putrefactio quædā. Quæ quidem si abundantius adhibeatur, farinam acidam reddit, & prorsus corrumpit. cx.

Quid est q́ sacerdos carné crudam tangere prohibetur? An a uisceratione huiusmodi consuetudine repellitur. An ea de causa caro quoq; qua & farina prohibet́. neq; enim iam est animal, neq; obsonium factum est. Nam cum & elixatio & assatio alteratio quædam sit & transformatio, nimirum formam delet. Quod autem recens & crudum est, aspectum nequaquam purum & impollutum habet, sed ulcerosum & uehemēter odiosum ac molestū. cxi.

Quid est q́ cane & capella sacerdotem adeo abstinere uoluerunt, ut non modo attingere, sed ne appellare quidé liceret? An q́ capram quasi luxuriosam atq; olidam abhorrerent. An q́ tanquam morbidam timerent. Videtur enim præter cætera animalia comitiali morbo tentari, & qui gustarint, aut attigerint, huius morbi aliquid inurere. Huius rei causam assignant poros angustos, quibus clausis etiam spiritus sæpissime includitur. quod arguit uocis tenuitas. quicunq; enim hoc morbi genere tentantur, similé capellæ uocem edunt. Canis uero est minus quidem luxuriosus ac foetidus, quāquā sunt qui dicūt ne canem quidé in Atheniēsium arcem admitti fas esse, nec Delum insulā attingere q́ in propatulo & passim coeat, qua in re aliorū

Caro capellæ morbū comitialē inferre

animaliū dissimilis sit. Nam boues, equi, sues, non in propatulo ineunt. Sed ueram causam penitus ignorant. Canis enim templis omnibus idcirco arcetur, q̄ pugnax est animal, & in primis ferox, ut tutū supplicibus perfugiū præbeant. Verisimile igitur est Iouis Sacerdotem tanquā animatā & sacrā quandam effigiem ac simulacrum, ad quod omnibus tanquam ad aram cōfugere liceat, egenis ac supplicibus repositū esse, unde nec deterreri, nec arceri omnino possint. Quocirca in ipso ianuæ uestibulo ac limine eidem posita erat lectica. Qui uero pedibus sacerdotis se ꝓuoluisset, eo die ab omnibus plagis ac poena tutus erat. Qui si prius uinctus fuisset, ac ad eū accessisset, e uestigio soluebatur. Vincula uero non per ianuam, sed per tectum sublata foras abiiciebant. Erat igitur inutile si cum sacerdos adeo se mitem & humanum exhiberet, canis pro templo sedens supplices oblatrando propelleret, etsi ueteres hoc animal omnino purum esse putauerunt. Cœlestium enim deorum nulli prorsus consecratus est canis, sed Proserpinæ cœna demissus in Triuia piaculi locum obtinet. Lacedæmone uero deorū omniū crudelissimo Marti catulos cædunt. Apud Bœotios autē publice piaculum est, cane in duas partes dissecto per medium exire. Latini uero Lupercalibus mense februario canem immolant. Quare alienum non est, qui supremum & purissimum deorum omniū uenerādum sibi desumpserunt, eos quo familiarē ac domesticū habeant, canem prohibere. cxii.

Cur hederam flamen Dialis si attigisset piaculum commisisset, nec iter ea facere poterat ubi umbraculum aut arbutum desuper promineret? An hoc simile ei est quod

dicitur, de curru non esse, Choenici non insidere, scopam non transcendere. Non quo hæc Pythagorici uitent aut metuant, sed ꝙ per hæc ab aliis deterreant. Nam ꝙ sub uitem ingredi prohibent, ad uinũ referebant, ꝙ sacerdoti ebrium fieri nefas esset. Temulentis enim uinum super caput est, & deprimuntur omnes ebrii & humiles fiunt, cum hanc ipsam uoluptatem uincere oporteat, nõ ab ea uinci. Hederam uero tanquã sterilem & hominibus inutilem, & propter fragilitatem adminiculo alterius semper egenté, umbra solum ac uiriditate oculos capientem, non temere in ædibus ali atq; innasci permiserunt. Quippe quæ plantas complexa maxime noceret, nec solo extirpari facile possit. Quo fit ut cœlestium templis penitus amoueatur, nec in æde Iunonis Athenis, ac Thebis in æde Veneris quisquã facile hederam uideat. Nocturnis uero sacris & bacchanalibus adest. An & hoc quoq; mysticũ quoddã signũ erat, ut a Thiasis ac reliquis debacchationibus abstinerent. Nam quæ bacchicis furoribus mulieres correptæ fuerint, ad hederam statim ferũtur, & abreptam manibus diuellunt, dentibus lacerant, ut non omnino incredibilia dicere uideantur, qui asserũt hederam ꝙ spiritum habeat quo mẽtes in furorem concitet, & loco moueat, ebrietatem absq; uino inducere, & hilares eos reddere, qui in furorem procliues fuerint.

cxiii.

Cur iis sacerdotibus nec magistratum capere nec petere permittebatur, & tamen lictore utuntur & sella curuli ob honoris causam & consolationem, quo minus ægre ferrent, si a magistratibus arcerẽtur. An ꝙ in nonnullis Græciæ ciuitatibus sacerdotii dignitas regiæ maiestati par

habebatur, nō uulgares aut ignobiles homines sacerdotes declarabantur. An illud magis, q cum certum esset & statutū tempus sacrificii, Regum uero opera & actiones incertæ ac minime præfinitæ, fieri non poterat, ut cum in idem sæpenumero tēpus inciderent, idem utriq; adesset, sed utrisq; urgētibus sępe oportebat ut altero relicto, nūc deos coleret, nūc ciuibus noceret. Qui cum in hominum magistratibus nō minus necessitatis quam licentiæ inesse animaduerterēt, & magistratum populi (ut Hippocrates ait) medicum tristitiam cernere, tristitiam attingere, & in alienis malis propriū dolorem percipere, nefas esse putauerunt diis rem diuinā facere, & primitias, & ciuium cruciatus quotidie uersantem, interdum etiam propinquorū & cognatorum, quod Bruto accidit. cxiiii.

Qui sunt quos Epidauri & Conipedes & Artynos appellant? Centum enim & octoginta rempub. administrabant, ex quibus senatores deligebant, quos Artynos appellabant, plebs autem magna ex parte in agro agebat. Vocabantur autem Conipedes a pedibus ut coniicere datur puluerulentis, & ob id quum ad urbem accederent, facile agniti. cxv.

Quamnam Onobatim apud Cumæos fuisse dicemus? Siqua in adulterio mulier deprehensa fuisset, hāc in forū deductam & saxo impositam spectandam omnibus proponebant. Inde super asino collocatam, & circa urbem peruectam, in eundem locum restitui oportebat. Ex illo infamia notatam Onobatim appellandam censuerunt, & ab eo tempore lapidem tanquam impurum ac detestabilem uitabāt. Erat apud illos quoq; magistratus, Phylactū

appellabant, quem qui optineret, reliquum quidem tempus carcerem seruabat, nocturno auté conuentu in Senatū ueniens reges manu apprehensos e curia educebat. Quos tandiu detinebat, donec de eorū imperio senatus occulte sententiā tulisset suffragiis, an iuste facerēt uel nō. cxvi.

Qui sūt quos Cnidii Amnemones appellāt, & qui Aphester apud eosdem dicitur? Sexaginta delectis uiris ex optimatibus quasi procuratoribus utebantur, ad quos de maximis rebus referebant. Dicebantur autem Amnemones, ut coniectura percipi potest, quia ad disquisitioné non adducebantur, nisi forte quia multum memoria ualerent, & multa meminissent. Qui autem sententias rogabat Aphester dicebatur. cxvii.

Quid apud Solos Hypeccaustria Palladi sacrificantem sic uocant? Quod multa sacra & mysteria ad auertendū mala faciat. cxviii.

Qui sunt apud Arcades & Laconas Chresti? Lacedæmonii facta Tegeatibus pace foedere icto communem apud Alpheum columnā statuerūt, in qua cum alia multa, tum illud in primis scriptum erat. Messenios ex agro eiicerent, nec Chrestos facere liceret. Aristoteles igitur hoc exponens, his uerbis hoc significari dicit, non occidere auxilii gratia siqui Tegeatæ Lacedæmoniis studerent. cxix.

Quis apud Opontios Crithologus? Pleriq; Græcorū ciuibus primitias offerētibus ī uetustissimis sacrificiis hor deo uti solebant. Magistratū igitur qui huiusmodi sacrificiis preærat, & primitias colligebat, crithologū nominabant. Duo auté erāt apud eos sacerdotes, quorum alter deorum, alter dæmonū sacrificia curabat. cxx.

Gentilium ...

Quæ sunt Ploiades Nubes? imbriferas maxime, quæq; arcũ ferrent, Ploiadas nominabãt, quemadmodũ Theophrastus in quarto Meteororũ ad uerbum scripsit. Nã & Ploiades ipsæ nubes & quæ constãt. Immobiles autem & coloribus obalbæ ostendunt differentiam quandã materiæ quæ neq; in aquã, neq; in uentũ redacta sit. cxxi.

Quis est apud Bœotios Platychæta? Qui aut domũ uicinam, aut agrũ habuissent, æolice sic uocabãt, quasi prope habentes. Apponam autem uerbum unum ex Thesmophylacia lege, cum plura sint. cxxii.

Quis est apud Delphos Osioter, & quare mẽsium quendam Bysium uocant? Osiotera quidem eum uocant qui hostiam immolat, cũ sacer declaratus est. Quinq; autem sacri sunt per omnẽ uitã, hi autem multa una cũ prophetis agunt. Hi simul in iisdẽ sacris operantur. Quippe qui a Deucalione originẽ ducere se arbitrantur. Bysius autẽ ut multi putant, physius est. Multa enim tunc temporis nascuntur & germinant. Verum non ita est. non enim loco φ τῶ β. utuntur Delphi, sicut Macedones βίλιππον, & βαλακρόν, & βερονίκην dicentes, sed loco π. nam τὸ πατεῖν. βατεῖν, & τὸ πικρὸν βικρὸν plane dicunt. Est igitur Physius Bysius, in quo deum interrogant. Nam subintelligere patriũ est. hoc enim mense oraculũ edebatur. Septimum quoq; huius diem Apollinis habent natalem, & πολύφθονον appellant, non q ea die φθοῖς, id est liba seu placentas coquerent, sed q multi ad oraculum accederent, multis oracula ederẽtur, nuperrime. n. oracula singulis mẽsibus rogãtibus concessa sunt, ac remissa. An semel omnino Pythia hoc ipso die in anno respõdebat. Sic enim Callisthenes &

Sacerdos Apollinis

Anaxandrides ſcriptum reliquerunt. cxxiii.

Quid eſt Phyximelum? Planta quædam eſt humilis ac parua, cuius ſurculos pecora appetẽtia cõminuũt, ac uiolant, & quo minus creſcant impediũt. Hæc ubi eo magnitudinis excreuit, ut ei noceri non poſſit, Phyximelum dicitur. Teſtis eſt Aeſchylus. cxxiiii.

Qui ſunt Apoſphlendoneti? Corcyrã inſulam Eretrienſes tenebant, quo Charicrates cum claſſe Corintho profectus prælio commiſſo Eretrienſes ſuperauit, illi ſtatim naues conſcendentes domum renauigauerunt. Quod cum ciues præſenſiſſent deſcendere conãtes fundis propulſarunt, deniq; cũ nec uerbis perſuadere, nec multos & inexorabiles cogere potuiſſent, Thraciam tenuerunt agro ibi occupato, quem Methonem Orpheo progenitum quondam habitaſſe memoriæ proditum eſt. Vrbem quidem Methonam nominarunt, ipſi uero ab accolis Apoſphlendoneti uocitati ſunt. cxxv.

Quænam eſt apud Delphos Charila? Tres agũt Delphi Ennaeteridas & deinceps. Quarum unam Stepterium uocant, alteram Heroidem, tertiã Charilam. Stepteriũ quidem eius pugnæ imitatio uidetur eſſe, quam deus aduerſus Pythonem pugnaſſe dicitur. Hũc enim poſt pugnam uſq; ad Tempe inſectatus fuiſſe dicitur. Sũt enim qui deũ metu fugiſſe dicant, qui mihi expiandi uidentur. Alii Pythonem ſaucium ac fugientem in eam quam nunc ſacram uiam dicimus, priuſquã Apollo eũ cõſecutus eſſet occubuiſſe, ita ſepultũ a filio cui nomen Capra fuerat, ab Apolline inuentum. Harum omnium rerum aut ſimilium Stepteriũ imitatio quædam eſt. Herois autẽ arcanã quandã

continet

continet rationem Thyiadibus non incognitam, & tamen ex his quæ aguntur Semeles Anagogen eſſe facile quiuis coniicere ualeat. De Charila uero huiuſmodi quædam fabulantur. Fames ex ſiccitate Delphos inuaſit, quare cum liberis & uxoribus ad regias fores accedere & ſupplicare cogebantur, qui farinam & chedropas nobilioribus (non enim omnibus ſuppetebat) in ſūma inopia diſtribuebat. Sed cum puella parentibus orba ſupplex ueniſſet, & farinam rogaſſet, calceo malā cecidit, & in hos abiecit. Puella inops ac pauper, ſed generoſo animo prædita, cum inde ſeſe proripuiſſet, ac zonam diſſoluiſſet, ſe ſuſpendit. Inualeſcente in dies fame, & ſuperuenientibus morbis, Pythia regi oraculum petēti reſpondit, Charilam uirginem quæ ſibi mortem cōſciuiſſet, placari oportere. Vix tandem reperta huius nominis ratione ſacrificium quoddam piaculo mixtū peregerunt, quod nunc quoq; eſt nonum poſt annū, quibus annis peragūt. Præſidet enim rex, farinamq; & chedropas omnibus impertit & ciuibus & exteris. Portatur Charilæ puerilis ſtatua, ſed ubi omnes farinam acceperunt, rex effigiem calceo cædit, Thyiadum uero antiſtes in abruptum quendam locum ſimulacrū defert, ibiq; fune ad collū alligato defodiūt, ubi Charilam quæ zona ſe ſuſpenderat, ante humauerunt.

i. gena

cxxvi.

Quænam eſt apud Aenianas caro emendicata? Complures ſunt Aenianarum commigrationes. Primum quidem campum Dotium coluerunt, inde a Lapithis expulſi ad Aethicas primo agri Moloſſi, quam Arauam uocant, ſe contulerūt, ex quo Parauæ dicti ſunt. Deinde Cirrhā occupauerunt, & ex eo loco rege Oenoclo depulſo Apolli-

nis iussu in agrum circa Inachum descenderunt, quē Inachienses & Achæi tum habebant. Oraculo autem edito, si in agro eos recepissent, fore ut ueteres incolæ pellerentur, noui autē si a uolentibus accepissent, agrū retinerent, Temo uir inter Aenianas sapiens sumpta pera, mendici habitu ad Inachienses uenit, ubi cum per risum & contumeliam rex petenti cespitem dedisset, in peram coniecit, & quasi eo contentus statim e conspectu abiit, nec amplius quicq; petiit. Maiores natu admirati & oraculum recordati, cū regem adiisset hominē non cōtemnendū, nec prodendum esse dixerunt. Quod cū sensisset Temo fugā arripuit, & Apollinē precatus cū hecatombam uouisset, effugit. Ex illo conserunt pugnā Reges, cumq; Inachiensium regem Hyperochum Aenianū rex Phemius una cū cane in se impetum facere animaduertisset, dixit illum iniuste facere, qui secundū pugnatorē & alterum hostem substitueret. Abigente autem canem Hyperocho, seq; ac hostē euertente, lapide ictus a Phemio est interfectus. Agro recepto Inachiensibus una cum Achiuis eiectis lapidē illū quidem tanquā sacrum colunt, & uictimæ adipe inuolutum uenerātur, & ei tanquā deo immolant. Apollini uero diuinam rem facientes, & Hecatombam ex uoto reddentes, bouis immolatæ partem rite exceptā Temonis posteris tribuunt, & emendicatam carnem appellant. cxxvii.

Qui sunt apud Ithacesios Coliadæ? quis est Phagilus? Vlyssi procis interfectis, eorū necessarii bellū suscitauerūt. Accersitus autē ab utrisq; & arbiter adhibitus Neoptolemus sententiam tulit, ut Cephallenia, Zacyntho, & Ithaca cædis nomine Vlysses decederet. Procorū uero socii ac

familiares pro iniuriis quas in domum intulerant, Vlyssi quotānis multæ nomine aliquid penderēt. Vlysses igitur in Italiam concessit, multā uero ut liberis suis Ithacenses redderent, iureiurando ac religione astringendos putauit. Erat autē farina, uinū, cæra, oleū, sal; uictimæ grandiores Phagilorꝝ. Phagilum autē agnū esse dicit Aristoteles. Sed Eumæū manumissū Telemachus ciuitate donauit, a quo Coliadarꝝ familia, sicut a Philetio Bucoliarū. cxxviii.

Quis est apud Locros Ligneus canis? Physcii Amphictyonis filius fuit Locrus, ex eo & Cabya Locrus nascitur, qui cū patre orta discordia multis ciuiū acceptis, de sedibus Apollinem cōsuluit. Oraculo edito ut ibi urbē cōderet, ubi canis eū ligneus momordisset, in alterꝝ maris littus transgressus spinā calcauit. Ea plaga uexatus cōplures ibi dies cōmoratus est, quibus percepto loco, urbes cōdidit Physcos, Hyanthiam, & alias omnes quas Locri Ozolæ coluerūt. Ozolas autē Locros, alii a Nesso, alii a Pythone serpente uocatos dicunt, ꝙ ad Locrensium littus eiecti in eorū agro putruerunt. Nōnulli autē homines pellibus caprinis & hircinis indutos, & plerūꝗ inter greges & ouilia conuersantes olidos fieri, & ob eam rem ꝙ Locri pastores sint, Ozolas appellatos putant. Alii cōtra ꝙ ager floribus abundet, ob odoris bonitatem nomen inditū arbitrantur. Hanc opinionem tuetur Archytas Amphisseus, scripsit enim in hunc modū. Botryonum sertis redimitā, unguenta redolentem, macynam amabilem. cxxix.

Quid est quod a Megarensibus Aphabroma dicitur? Nisus a quo Nisæa appellata est, cum regnum obtineret, Abrotam Oechesti filiā ex Bœotia uxorē duxit, quæ cum

Megarei ſoror eſſet, ſingulari prudētia ac modeſtia præ/dita erat. Mortuā deinde Megarenſes ſponte luxerunt, & Niſus immortalē uxoris memoriam efficere uolens, iuſſit oſſa ferre, quam illa ueſtem ferre conſueuerat, & ueſtem Aphabroma ꝓpter illā appellauit. Videtur autē mulieris gloriæ & deus fauiſſe. Nam cū Megarenſes mulieres ue/ſtē mutare inſtituerent, oraculo ſæpe prohibuit. cxxx.

Quid eſt ꝙ Doryxenus Megarenſis ager antiquitus per uicos colebatur? Ciuitate in quinq; partes diſtributa, alii enim Haræi dicebātur, alii Piræi, Megarēſes alii, alii Cy/noſuræi, Tripodiſcæi deniq;, partim agrum tuebantur. Sed Corinthii cum inter eos bellum excitaſſent, ſemper enim Megaram ſubigere ſtuduerūt, tum leniter & cogna tum, ut ita dicam, bellum inter ſe gerebant. Agricolas enī nemo prorſus uiolabat, & ſi quis captus eſſet, certo ſe pre/cio redimebat, quo accepto ſtatim dimittebant. Nā ante nihil exigebant, ſed qui hominem cepiſſet, domum dedu ctum & comiter acceptum domum remittebat. Qui ergo quo ſe redimeret, preciū retuliſſet laudabatur, & eius qui recepiſſet amicitiā perpetuo colebat, & ex captiuo Do/ryxenus hoc eſt bello amicus atq; hoſpes factus appella/batur. Qui uero nihil retuliſſet, & hoſtem fefelliſſet, non ſolū apud hoſtes, ſed apud ciues quoq; ut perfidus & iniu/ſtus & infamis erat. cxxxi.

Quænam eſt Palintocia? Megarenſes Theagene tyran/no eiecto parum diu in adminiſtranda repub. modeſtos ſe & temperatos præſtiterunt. Inde multam, ut ait Plato, & intemperantem libertatem popularibus ipſis propinan tibus penitus corrupti, cum cæteris in rebus in locupletes

& copiosos insolenter se gerere cœperunt, tum uero eorũ domos inuadentes homines pauperes splendide & effuse conuiuari ac cœnare uolebant, idq; si negaretur omni uiolentia & petulantia utebãtur. Deniq; facto plebiscito usuras a creditoribus quas antea soluissent, reposcebant, idq; Palintociam appellauerunt. cxxxii.

Quænam est Anthedon, de qua Pythias dicit, Bibe uini fæcem, quoniam non Anthedonem habitas? nam quæ in Boeotia est, uino non abundat. Calabriam Irenen antiquitus nominabant a muliere quæ Irene dicebatur, quam ex Neptuno & Melantia Alphei filia natam fuisse fabulantur. Inde cum Anthes & Hyperes ibidem consedissent, Anthedoniam & Hypeream insulam uocauerunt. Oraculum uero hoc modo se habebat, ut dicit Aristoteles. Bibe uinum fæculentum, quoniam non Anthedonẽ habitas, nec sacram Hyperam, quoniam & fæcem uini bibisses. hæc Aristoteles. Mnasigeton autem dicit Hyperæ fratrẽ Anthon infantem adhuc periisse. Hyperam autem cum diu fratrem quæsisset errantem ad Acastum seu Adrastũ Pheras uenisse, ubi casu Anthos uinũ seruiẽs propinabat. Vbi cœnati sunt, puerũ fratri poculum porrigentẽ agnouisse, ac dixisse fertur, Bibe uinum fæculentum, quoniam non Anthedonem habitas. cxxxiii.

Quis est qui apud Prienem iuxta quærcum dicitur Scotos? Samii & Prienenses bellum inter se gerentes mediocribus mutuo se damnis afficiebant, magno prælio commisso mille Samios Prienenses occiderunt. Septimo post anno cum Milesiis ad quærcum quæ dicitur congressi, optimos ciuium ac primos uno prælio amiserunt. Quo

tempore Bias ille sapiens Samum a Prienensibus cum legatione missus magnã gloriam est adeptus. Ex illo Prienensium mulieres post eam calamitatem tristem sane ac miserabilem imprecatione ac iureiurãdo maximis de rebus usæ sunt, cum testarentur ac dicerẽt. Apud quærcum tenebræ, ꝙ filios & patres, ac uiros eo in loco ab hostibus concisos amisissent. cxxxiiii.

Qui sunt apud Cretenses qui Catacautæ dicuntur? Tyrrhenos ferunt, cum Atheniensium filias & uxores ex Braurone rapuissent, quo tempore scilicet Lemnum & Imbrũ incolebant, postea eiectos in agrum Laconicũ peruenisse, & tandiu cum indigenis mulieribus consuetudinem habuisse, quoad liberos suscepissent. Calumniis deinde ac suspitionibus Laconicã rursus relinquere coactos in Cretam cum liberis & uxoribus traiecisse. Ibi bellum cum his qui tunc temporis Cretam tenebant gerentes multos qui in prælio mortem oppetiissent insepultos reliquisse, primo quidem ꝙ propter bellum & periculum socios per otium humare non poterant, deinde fugientes cadauera iam corrupta & marcida attingere cœpisse. Polin igitur quem ducem secuti fuerant honores quosdam & immunitates excogitasse, partim deoꝝ sacerdotibus attribuisse, partim qui mortuos sepelissent, & diis terrestribus hoc est manibus consecrasse, nequando auferrentur, & perpetuo permanerent. Postea cum fratre sortitum, & alios sacerdotes appellatos fuisse, alios Catacautas, & separatim suis legibus uti. Esse autem illis una cũ cæteris quæ humaniter concessa sunt earum iniuriarum licentiam, quibus cæteri Cretenses uti cõsueuerunt, cũ furtim res suas inter se agũt,

feruntq;. Illos uero nulla iniuria afficere, nihil furari, nihil denique auferre. cxxxv.

Quod est apud Chalcidenses puerorum sepulcrum? Cothus & Arclus Xuthi pueri in Euboeam habitatum cõcesserunt, quo tempore Aeoles insulam maiore ex parte obtinebant. Editum uero antea Cotho oraculum fuerat, bene successurum, & hostes superaturum, si agrum coemisset. Cum paucis igitur descendens incidit in pueros qui forte iuxta mare colludebant, quibuscũ & ipse comiter ludere aggressus multos ludos pueris ignotos ostẽdit. Quod ubi auide accipere uelle intellexit, haud aliter traditurum se dixit, nisi aliquid terræ prius ab ipsis accepisset, illi e uestigio sublatam dederunt, & acceptis ludis abierunt. Aeoles re cognita cum hostium classem aduentare intelligerent, ira & dolore perturbati pueros interfecerunt. Sepulti uero sunt in uia quæ ad Euripum ex urbe ducit, quem locum postea Sepulcrum puerorum uocauerunt. cxxxvi.

Quis est Mixarchageua apud Argiuos? Quiue sunt Elasii? Mixarchageuam Castoré uocant, & apud se humatũ arbitrantur. Pollucem uero tanquã unum cœlestium uenerantur. Eos autem qui comitialem morbum auertere putantur Elasias nominant, eosq; ex Alexia Amphiarai filia progenitos fuisse autumant. cxxxvii.

Quid est q apud Argiuos Encnisma dicitur? Qui familiarium aut cognatorum quẽpiam amiserunt, mos est ut statim post luctum Apollini sacrificent, sic & trigesimo post die Mercurio. Nam ut a terra mortuorum cadauera, sic animos a Mercurio suscipi putant. Apollinis autem sacerdoti hordeum dantes carnem pro eodem accipiũt,

ignemq; quasi pollutũ extinguẽtes, & rursus ab aliis accẽ-dentes carné coquunt, & Encnisma appellant. cxxxviii.

Quid est Alastor, Aliterius, Palamnæus? Non enim illis credendum est, Aliterios uocari qui in fame molentem obseruantes farinam diripiunt. Verum is Alastor uocitatᵣ, qui ea egit quæ neq; facile obliterari possunt, & diuturna omnium memoria celebrantur. Aliterius autem is est, qué siquis uitare ac fugere potest propter improbitaté, bene actum secum existimare debet. Hæc, inquit Socrates, in æreis pellibus conscripserunt. cxxxix.

Quam habent sententiam, eos qui in Cassiopæam boué abigant ex Aeno, a uirginibus comitantibus ad ipsos usq; fines continenter audire, Nunquam redibitis in patriam terram? Aenianes a Lapithis sedibus expulsi Aethaciam primo, deinde Molossidem, & Cassiopæam incoluerunt, ubi nihil boni ex agro nacti, malis cõtra usi uicinis, in agrũ Cirrheum transierunt, Onoclum regem secuti. Ibiq; magna siccicitate & magnis squalloribus excepti, oraculo ut fertur quum lapidibus Onoclum obruissent, rursus uagi post longum errorem in eum agrum peruenerunt, quem bonum & fertilissimum nunc habent. Quo fit, ut merito exoptent, in antiquam patriam nõ redire, sed illic beatissime ac diutissime permanere. cxl.

Cur apud Rhodios præconi Ocridionis templũ ingredi non licet? An q Ochimus filiam Cydippen Ocridioni collocauit. Cercaphus auté frater Ochimi puellam amans præconi persuasit (moris enim fuerat ut sponsæ per præconem accerserentur) cum Cydippen accepisset eam ad se deduceret. quo facto Cercaphus puellã habens aufugit.

Qui postea

Qui postea cũ frater ad senectutẽ peruenisset, reuertitur. Mansit autẽ Rhodiis cõsuetudo, ne præco Ocridionis tẽplũ ĩgrederet̃ ob iniuriæ ac flagitii illius memoriã. cxli.

Quid est q̃ Tibicini apud Tenedum in ædem Tenæ intrare non licet, nec in tẽplo Achillis mentionẽ facere? An q̃ nouerca Tenẽ insimulante q̃ ei stuprũ inferre uoluisset, Molpus Tibicen falsum aduersus eũ testimonium dixit. Quamobrem Tenæ accidit cũ sorore Tenedum fugeret. Achilli autem ferunt matrem Thetim magnopere interdixisse Tenem ne interficeret, q̃ is ab Apolline uehementer coleretur. Vni etiam ex seruis imperasse, ut diligenter attenderet, & Achillem moneret ne forte per imprudentiam Tenẽ occideret. Sed cum Tenedum Achilles popularetur, & sororem Tenis forma captus insectaretur, Tenes obuiam factus & sororẽ defendere conatus ab Achille interfectus est. Achilles Tenẽ a se interfectũ animaduertẽs, seruum quidẽ q̃ ab eo monitus non fuisset, occidit. Tenẽ uero ubi nũc templũ est, sepeliuit. Ex eo nec Tibicẽ illud ingreditur, nec Achilles in eo nominatur. cxlii.

Quis est apud Epidamnios Polites? Epidamnii Illyricorum uicini ciues suos qui cum Illyricis consuetudinem haberent, improbos fieri animaduerterũt, & res nouas ueriti ad res contrahendas ac permutandas unum quotannis potissimũ delegerũt, quẽ maxime probarent. Is ad Barbaros accedens forũ ciuibus suis & contrahendi rationem præscribebat. Et ex eo Polites est appellatus. cxliii.

Quod est in Thracia Aræni littus? Andrii & Chalcidenses habitandi causa in Thraciã profecti Sanẽ urbẽ proditione cõmuniter occuparunt, sed cũ Barbaros Acanthũ

reliquisse accepissent, duos speculatores ad urbē miserūt. qui cū eo uenissent, & Acanthios relicta urbe fugam animaduertissent arripuisse, Chalcidensis quidem speculator præcucurrit, quasi urbē Chalcidēsibus præoccupaturus. Andrius uero relictus hastā cōiecit, quæ cū portæ inhæsisset, Andriorum pueris urbem se hasta præcepisse exclamauit. Inde orta dissensione, sine bello inter se cōuenerūt ut Erythræis, Samiis, & Pariis omnibus de rebus arbitris uterent. Cūq; Erythræi & Samii suffragiis suis rem Andriis adiudicassent, Parii cōtra pro Chalcidensibus sententiam dedissent, quibusdam se circa eum locū imprecationibus deuouerunt, si aut ipsi Pariis uxorem dedissent, aut ab illis accepissent. & ob eam rem Aræni littus appellauerunt, cū Dracontis antea diceretur. cxliiii.

Quid est q Cerealibus Eretriensiū mulieres non ad ignē sed ad solem carnem concoquunt, & Calligeniam nō uocant? An q ita cecidit, ut captiuæ quas ex Troia Agamemnon abduxit, hoc in loco Cerealia facerent, cumq; inopinato nauigandi tempus extitisset, imperfecto sacrificio discesserunt. cxlv.

Qui sūt Aïnautæ apud Milesios? Damasenore & Thoante, tyrannis exactis, sodalitates duæ urbem optinuerunt, harū altera Plutis, altera Cheromacha dicebatur. Sed cū potentes dominarentur, & sodalitatis suæ res asciuissent, conscēsis nauibus procul a terra pgressi maximis de rebus consultabant, & ob eā rē Aïnautæ appellati sunt. cxlvi.

Quid est q Chalcidenses locū circa Pyrsophiū ἀκμαίων λέσχην, id est uigentium & uiribus ualentium stationem uocant? Nauplium ferunt ab Achiuis insectatum suppli-

cem ad Chalcidenses cõfugisse, ibiq; partim crimina pur gasse, partim recriminando Achiuis obiecisse. Chalciden ses igitur Naupliũ nullo modo dedituri uidebant, sed ue riti ne dolo interficeretur, præsidiũ ei dederũt adolescen tes ætate ac uiribus uigentes, & eos ibi collocauerunt, ubi & una uersarentur, & Nauplium asseruarent. cxlvii.

Quis est benefactori bouem immolans? Nauis piratica circa Ithacesiam in anchoris stabat, in qua cum fictilibus ac pice senex quidam erat. Huc igitur cum forte portitor Ithacensis, nomine Pyrrhias, oculos attentius cõuertisset, & sené liberauit, nihil quidé postulãs, sed ab eo persuasus, misericordiaq; commotus, & hortatu senis de fictilibus quæ ibi iacebãt pauca quædam sumpsit. Postea cũ præ-dones abscessissent, securus iam senex Pyrrhiam fictilibus admouit, in quibus magnam uim auri pice admixti osten dit, ita ut repente diues factus Pyrrhias cum cæteris in re-bus sené optime tractasset, tum illud adiunxit, ut ei boué immolaret. Ex eo res in prouerbium uenit, benefactori bouem extra Pyrrhiam immolasse neminem. cxlviii.

Quid ita morem hunc habent Botti...orum puellæ sal-tãtes, ut dicãt eamus Athenas? Cretas ferunt, cũ uouissent hominũ primitias Delphos misisse, eos autem qui missi essent, ubi nullã facultatem aut copiã uidissent, inde pfe-ctos primũ Iapygiã incoluisse, deinde mixtis Atheniensi bus hũc in Thracia qué nunc habét locũ occupasse. Non enim uerisimile Minoé Atheniésiũ iuuenes tributi nomi ne quotannis ad se missos occidisse, sed in ministerio po-tius & seruitio habere maluisse. Ex his igit nati quidam, & Cretéses habiti, Delphos missi sũt. Ex quo Bottięo filiæ

generis ſui memoriã colentes diebus feſtis canebant, ca/
mus Athenas. cxlix.

Quid eſt ꝙ Eleorum mulieres Dionyſium celebrantes
precãtur,ut bouino pede ad ſe ueniat?Hymnus enim hoc
modo ſe habet. Veni heros Dionyſie maritimũ ad tem/
plũ caſtũ,cũ gratiis bouino pede ſacrificans.Inde bis infe
runt,Digne taure.An quia Bougenam appellant, & taurũ
nõnulli hunc deũ.An magnũ pedem bouinũ intelligunt,
quemadmodũ poeta βοῶπιν magnos habẽtem oculos,&
βουγάιον magna iactãtẽ. An magis quia bouis pes innoxius
eſt. Cornigerum autem deum ſic rogant ut lenis lætuſq;
ueniat. An ꝙ aratri ac ſementis principem hunc ipſum
deum & inuentorem fuiſſe putant. cl.

Quid eſt ꝙ Tanagræi ante urbẽ Achilleũ habent locũ
ſic appellatũ. Inimicitias enĩ magis cũ ea urbe exercuiſſe
dicitur Achilles quã amicitiam. Quippe qui & Pœman/
dri matrẽ Stratonicen rapuerat, & Ephippi filiũ Aceſto/
ra occidiſſet.Pœmandrus igitur pater Ephippi cum ager
Tanagricus etiã per uicos habitaretur,apud Stephontem,
id loci nomen eſt, ꝙ cum Achiuis in expeditionẽ ire no/
luiſſet,ab illis circumſeſſus nocte locũ illũ deſeruit,& Poe
mandriam cõmuniuit.Polycritus autem architectus cum
adeſſet, & opus floccifaceret, atq; irrideret,foſſam trãſcẽ
dit.Iratus Pœmãdrus ingens in illũ ſaxum coniecit,quod
forte ibidẽ occultatũ Nyctelíis tẽplis iampridem incum
bebat,hoc reuulſum per imprudentiã Pœmandrus conie
cit,& Polycritũ quidẽ aſſequi nõ potuit, Leucippũ uero
filiũ interfecit.Oportebat igitur domeſticũ ex agro Bœo
tio lege diſcedere, & ſupplicem ad alios migrare.Id autẽ

facile non erat, quod in agrum Tanagricũ Achiui irruptionẽ fecerant. Miſit igitur Ephippum filiũ qui Achillem rogaret, a quo perſuaſus & illũ inducit, & Tlepolemũ Herculis filium, & Peneleum Hippalemi, omnes ſibi ſanguine coniunctos. A quibus Pœmandrus Chalcidem emiſſus, & ab Elephenore cædis crimine expiatus, homines honore affecit, & lucos omnibus conſecrauit, quorum qui Achilli dicatus eſt, nomen ſeruauit. cli.

Qui ſunt apud Bœotios Pſoloes, quiq; Aeoleæ? Minyi cuiuſdam filias Leucippam, Arſinoẽ, & Alcathoen furore percitas carnibus humanis ueſci concupiſſe, & de filiis inter ſe ſortitas eſſe, Leucippam quod ei ſorte cecidiſſet Hipaſſum filium laniandum exhibuiſſe, & illarum uiros quod lugubri ueſte uterẽtur præ dolore ac luctu, Pſoloes Aeoleas Oeonolias appellatos fuiſſe ferũt. Hodie quoq; eiuſdem gentis omnes mulieres eodẽ nomine appellãt, & quotannis feſtis diebus quæ Agrionia dicuntur, a Dionyſii ſacerdote ſtricto gladio fugantur, & ſi quam cõſecutus eſt, interficere licet. Noſtra quidem memoria Zoilus ſacerdos mulierem occidit, quod tamen infelix ac triſte ipſi accidit. Nam Zoilus ex leui ſane ulcere cum in morbum inciđiſſet diuturna tabe conſumptus eſt. Orchomeni uero publicis damnis ac damnationibus affecti ſacerdotium ab ea familia ad eum tranſtulerunt, quem ex omnibus optimũ delegiſſent. clii.

Cur eos qui ſpõte Lycæũ ingrediunt lapidibus obruũt Arcades, qui ſi per ignorãtiam intrauerint ad Eleutheras eos mittunt? An quod quaſi abſoluti libertatẽ adepti uiderentur, hæc ratio fidem habuit, & tale eſt ad Eleutheras, ac ſi

in locum curæ uacuum,& illud uenies in libentis solū. An fabulæ potius credendum est. Soli enim Lycaonis liberi Eleuther & Lebeadus sceleris in Iouē paterni expertes fuerunt, & in Bœotiā aufugerunt. Lebadenses autē iisdē legibus, & eodē iure atq; Arcades utunt. Eos igitur ad Eleutheras mittunt qui Iouis adyta ignorantes intrauerint. An illud probabilius quod Architimus dicit. Arcadicis festi sunt dies,quosdā per inscitiā īgressos ab Arcadibus Phliasiis traditos fuisse,a Phliasiis deinde Megarēsibus. A quibus porro cū Thebas deueherent, imbre ac tonitribus & aliis tēpestatibus oppressos ac detentos fuisse. hinc locū nōnulli Eleutheras appellatum fuisse dicunt. Quod autē dicitur ab eo qui Lycæū ingressus fuerit umbram nō cadere,licet falsum,tamen magnopere creditum est. An q aer ingredientibus in nubem conuersus obducitur. An q templū ingressus omnibus modis excruciatus morte multetur, mortuorum uero animas Pythagorici,neq; umbrā facere, neq; cōniuere. An illud potius q sol quidem umbram facit, solem autem aufert nomen Embantis, & hoc obscure intelligentes dicant. Ceruus enim Embas dicitur. Quapropter Cantharionem Arcadem q is ad Eleos cum Arcadibus bellum gerentes profugisset, & cum præda Abatum traiecisset, composito postea bello cum Spartā profugisset, Lacedæmonii Arcadibus reddiderunt edito oraculo,ut ceruum redderent.

cliii.

Quemnam in Tanagra Eunostū heroem fuisse dicemus, quidue causæ esse quāobrem mulieres eius lucū nō ingrediuntur? Eunostus Eliei Cephisti & Sciadis filius fuit,cui nomen inditum ab Eunoste nympha est,a qua educatum

ferũt. Speciosus igitur ac iustus non minus ex modestia & seueritate laudis tulit. Hũc ab Ochna Coloni filia & propinqua sua amatũ fuisse ferunt. Sed cum eius libidinẽ conuitio retudisset, remq; ad fratres deferre statuisset, mulier occupauit, & fratres Ochemũ, Leonem, Bucolum ad Eunosti necem cõcitauerat, q eum sibi per uim stuprum intulisse insimulauerat. Illi cum sorori fidem adhibuissent, adolescentem insidiis de medio sustulerunt. Quo facto Elieus illos in carcerẽ coniecit. Ochna pœnitẽtia ducta, & uehementer perturbata, simul & dolore, quem ex amore capiebat, liberari cupiens, simul fratrũ misericordia cõmota, rem omnem ut gesta fuerat, Elieo indicauit, quã e uestigio Elieus ad Colonũ detulit. Eius iudicio ac sententia fratres liberati sunt, Ochna uero seipsam præcipitem dedit, ut Myrtis Anthedonia canticorum poetria scriptũ reliquit. Eunosti uero templum & lucus mulieribus adeo inaccessus fuit, ut cum sæpenumero terræmotus, aut siccitates, aut imbres, aliæ deniq; tempestates ingruissent, Tanagræi accurate ac diligenter exquirerent, nunquid mulier clanculum aut per imprudentiam templo appropinquasset. Quãquam nõnullos dicere constat, inter quos est Cledamus uir insignis, occurrisse sibi Eunostum lauandi causa mare petẽtem, q mulier templum inuasisset. Refert enim Diocles in libro de Semideis, Tanagræorum decretum, de quibus Cledamus renuntiauerat. cliiii.

Vnde in agro Bœotio circa Eleonẽ Scamandrus fluuius est appellatus? Deimachus Eleonis filius Herculis socius, expeditionis ad Troiam particeps fuit. Sed cũ bellũ traheretur, Glauciã Scamandri filiam compressit & grauidã

reddidit. Quo a Troianis in pugna interfecto, Glaucia ne stupro comperto, ab Hercule poena afficeretur, sponte ad eũ confugit, & amorẽ suũ indicauit, seq; cum Deimacho consuetudinem habuisse cõfessa est. Hercules re cognita, & amoris misericordia cõmotus, & ꝙ uiri fortis ac sibi in primis familiaris stirpem relinqui magnopere cupiebat, Glauciam in nauem recipit, quam postea cum peperisset, in Bœotiam reductam, & ipsam & stirpem Eleoni reddidit. Appellatus est autem puer Scamandrus, qui postea regnum adeptus Inachum fluuium de suo nomine Scamandrum appellauit, sicut uicinum fluuium Glauciam de matris nomine uocitauit. Nec uero uxoris oblitus ipsius nomine Acidusam fonti nomen indidit, ex qua tris filias susceperat, quas hoc quoq; tempore in honore habent, & uirgines appellant. clv.

Vnde factum est illud tritum sermone prouerbiũ, Hæc præcipua? Dino Tarentinus ductor exercitus uir fortissimus, & ĩ primis rei militaris peritissimus, cũ sententiã eius ciues improbarent, & præco aduersariorũ sententiã proposuisset, sublata dextera, hæc melior inquit. huius rei author est Theophrastus. Sed Apollodorus in historia sua illud adiunxit. cnm præco, plures hæ numero sunt, dixisset, itaq; inquit, sed hæ meliores, ita electionem pauciorum confirmauit. clvi.

Vnde dicta est urbs Ithacensium, quã Alalcomenas appellant? Quod anticlia adhuc uirgo Sisyphi cõpressu qui ei stuprum obtulerat Vlyssem concepit, cõplures dixere. Istrus uero Alexandreus in monumẽtis suis illud adiunxit, Anticliam Laerti in matrimonium datã cum ad Laertem

duceretur,

duceretur, apud Alalcomeneum in Bœotia Vlyssem pe-
perisse, & ob eam rem ille quasi mediæ urbis nomen refe
rens, eam quæ in agro Ithacensi est urbem, eodem nomi-
ne appellatam fuisse memorat. clvii.

Qui sunt Aeginæ Monophagi? Multi ad bellũ Troia-
num Aeginenses profecti pugnando ceciderunt, complu
res tẽpestate demersi sunt. Paucos igitur a bello reuersos
propinqui suscipientes, cũ reliquos ciues in luctu ac dolo
re uersari animaduerterẽt, nec aperte lætandũ existimaue
rũt, nec pro suoꝝ reditu diis ĩmortalibus sacrificandũ, ue
rũ clam domi quisq; suæ comiter excipiẽtes ipsi in cõui-
uiis ministrabant, nec alienũ quẽquã admittebãt. Hoc igi
tur imitantes Neptuno rem diuinã faciũt, & Thiasos exer
cẽt sexdecim dies silẽtio inter se cõuiuia celebrantes, nec
seruũ quempiã interesse licet. Inde Veneri faciẽtes solen-
ne festũ dirimũt, & ex eo Monophagi appellant. clviii.

Quid est ꝙ in caria Labradei Iouis simulacrũ bipẽnem
non sceptrum aut fulmen sustinet? Quia Hercules interfe-
cta Hippolyte, cum præter alia bipennem quoq; illi eri-
puisset, Omphale dono dedit, quam Lydorũ postea Re-
ges per manus accipientes sicut alia sacra ferre consueue-
runt, donec Candaules indignum censens, uni ex sociis fe-
rendam tradidit. Sed postq̃ Gyges ab eo desciscẽs bellũ
Candauli intulit, Arselis Myleis auxilia Gygi adduxit, &
Candaulem sociumq; eius occidit, & una cũ reliquis spo-
liis securim in Cariam detulit, ibiq; extructo Iouis simula
cro bipennem in manu dedit, & Labradeum Iouem ap-
pellauit, nam Lydi bipennem Labrem appellare con-
sueuerunt. clix.

Quid est ꝙ purgatorem ὄροβον uocant Tralliani, eoq́ in libationibus ac piaculis potissimum utuntur? An quia Leleges & Minyæ antiquitus Trallianis expulsis urbem atq́ agros occupauerunt, postea reuersi Tralliani superatis Legibus quicunq́ neq́ in prælio ceciderunt, nec fugerũt, sed aut imbecillitate aut inopia ibidem remanserunt, his omnibus contentis legẽ posuerunt, ut quicunq́ Minyam aut Lelegem occidisset, ita purus & expiatus esset, si eius quem interfecisset cognatis leguminum modium emensus esset. clx.

Cur apud Eleos in ꝓuerbio est, Grauiora Sambico pati. Ferunt Eleum quẽdam Sambicum nomine multis sociis, & coadiutoribus usum complures apud Olympiã æreas statuas & simulacra concidisse ac uendidisse, deniq́ Dianæ præsulis templũ diripuisse. Est enim Elide templum Dianæ, quod Aristarchium nominant. Illum uero statim post sacrilegium comprehensum toto anno excruciatum fuisse, dum tormentis de consciis ac sociis ab eo quæreretur, atq́ ita mortuum fuisse, & eius cruciatibus prouerbium additum esse. clxi.

Quid est ꝙ Lacedæmone iuxta Leucippidaꝝ templum posita est Vlyssis ædes? Ergiæus unus ex his qui a Diomede originem ducunt, a Temeno quodam persuasus Palladium Argis surripuit, cuius rei conscium habuit Leagrũ. erat enĩ Temeni sane familiaris. Leagrus postea Temeno iratus Lacedæmonem concessit, palladium secum deferens. Quod cum reges studiose accepissent, iuxta Leucippidarum templũ collocauerũt, ac missis qui de cõseruando & custodiendo Palladio Apollinis sententiã sciscita-

rentur, oraculo edito ut unum ex his qui Palladium surri/puissent custodem facerēt, Vlyssis ædem ibidem posue/runt, heroem ipsum alioqui propter Penelopes nuptias ad se pertinere, & ciuitatem affinitate attingere existi/mantes. clxii.

Quid est causæ ꝙ Chalcidoniæ mulieres morem hunc habent, ut si in alienos uiros ut magistratus potissimū inci dant, alteram maxillam aperiant? Chalcidonii aduersus Bithynios bellum gerebant. Hi cum Zepoetum Regem haberent, omnibus suis copiis additis, etiam Thracum auxiliis facta incursione agros populabantur. Sed cum Ze poetus circa Phlium, id enim loci nomen est, palantes ac perturbatos inuasisset, superati octo milia militum desi/derauerunt, nec tamen penitus deleti sunt. Cōposito autē bello cum ea clade ciuitas ad uirorum solitudinem pro/pemodum redacta esset, complures mulieres necessitate compulsæ libertis & externis nupserunt, nonnullæ uidui/tatem talibus nuptiis anteponentes solæ agebāt. ac siquid opus esset, ad magistratus ac iudices confugientes alterā oris partem aperiebant. Harum pudorem quæ nupserant imitatæ, meliores fuisse ratæ, eundem morem retinue/runt. clxiii.

Quid est causæ ꝙ oues ad Agenoris lucum abigentes Argiui ut ibidem ineantur efficiunt? An ꝙ egregie præ/ter cæteros Agenor oues curarit, & plures greges ha/buerit. clxiiii.

Cur se argiuorum pueri quodam festo per iocum Balla/chradas uocitant? An ꝙ primos ab Inacho ex agris in cam pos, ac plana deductos Achradibus altos fuisse comme/

morant. Ferunt enī Achradas primū græcis in Pelopon/
neſo fuiſſe cognitas, cū ea regio Apia etiā diceret. Vnde
Apii Achrades mutato nomine appellati ſunt. clxv.

Quid cauſæ eſt quamobrem Elei equas finibus eductas
iniri faciunt? An ꝙ regū omnium, equorū ſtudioſiſſimus
Oenomaus, cū animal illud præcipue adamaſſet, multa &
horrenda eis imprecatus eſſet, qui equam apud Elidem
iniſſent, & idcirco ueriti execrationem illam abominan/
tur ac uitant. clxvi.

Cur apud Gnoſios moris fuit mutuantibus argentum ra
pere? An ne hi qui arripuiſſent, de ui tenerentur, & magis
plecterentur. clxvii.

Quæ cauſa eſt quāobrem Sami Dexicreontis Venerem
uocent? An ꝙ eorum uxores luxu, ac petulantia perditas
Dexicreon homo mendicus quibuſdam piacularibus ſa/
cris expiauit. An quia nauclerus cū eſſet Dexicreon, nego
tiandi cauſa in Cyprum nauigauit. Cui onus in nauim im/
poſituro Venerem iuſſiſſe ferunt aquā tantum in nauim
imponeret, ac ſtatim ſolueret. Eum dicto audientē fuiſſe,
& aqua in nauim comportata profectum ſumma tran/
quillitate, & in alto deprehenſum ſitientibus reliquis &
mercatoribus & nautis aqua ſingulis uenundata multum
argētum collegiſſe, ex eo ſtatua deæ poſita, deam ſuo de
nomine appellaſſe. Quod ſi uerꝫ eſt, non unum ditaſſe, ſed
per unū multos ſeruaſſe Venus exiſtimāda eſt. clxviii.

Quid eſt ꝙ Sami Mercurio Charidotæ rem diuinā fa/
cientes, uolenti & furari & latrocinari permittunt? Quia
oraculo relicta inſula Mycalen cum migraſſent, præda
ac rapinis decem annis uitam duxerunt, deinde in inſulam

reuersi Samii hostes superauerunt. clxix.

Vnde ei loco nomen inditum esse dicimus, quē Samii Panæma? An q̧ Dionysium fugiētes Amazones ex agro Ephesio Samum perfugerunt. Dionysius confestim ædificatis nauibus trāsmisso mari, prælio cōmisso eo in loco multas occidit, quem defluentis sanguinis flumine spectantes admirati panæma postea nominauerunt. Earum autem quæ occiderunt, circa Phleum ossa ostenduntur. Sunt qui dicant Phleum earum clamoribus abruptum fuisse, cum magno quodam inter pugnandum & contento clamore usæ fuissent. clxx.

Quid est causæ q̧ Andron Sami Pedetes uocitatᷣ? Mortuo Dometele cum plebs rempublicam occupasset, Megarenses aduersus Perinthios Samiorum colonos exercitum duxerunt, compedes (ut dicitur) quasi aduersus seruos secum portantes. Quod cum plebi renuntiatū esset, celeriter auxilia submisit, nouē declarati sunt qui triginta nauium classi præessent, harum unam portu egredientem fulmine ictam ac deprehensam fuisse dicunt. Duces tamē cū reliquis profecti Megarenses prælio uicerunt, & sexcētos captiuos ceperunt. Qua uictoria elati popularem statum euertere cogitabant, cui rei plebs occasionem præbuit. Misit enim literas, quibus imperabat, ut Megarenses compedibus uinctos adducerent. Illi Megarensibus literas cum ostendissent, facile persuaserunt, ut cōmuni consilio secum ciuitatem liberarent. Rationem ineūtibus uisum puerorum Cricos detractos Megarensium cruribus circūponere, & ne defluerent loris quibusdam ad zonas alligare. Erat enim timēdum cum laxi essent, ac facile de-

fluerent, soluti uiderentur. His in hūc modum ornatis cū singulis ensem dedissent, ad Samū appulsi medio foro Megarenses in curiam deduxerūt, ubi dato signo, Megarenses impetu facto, plebeios omnes qui rerum potiebantur, interfecerūt. Hoc pacto recuperata libertate Megarēses quicūq; uoluerunt ciuitate donarunt, & bonæ magnitudinis domo ædificata compedes quasi templo suspensas obtulerūt, ab eo Pedetes domus appellata est. clxxi.

Cur apud Coos sacerdos Herculis muliebri ueste indutus, & Mitra caput ornatus apud Antimachiam rem diuinam facit? Hercules cū ex agro Troiano sex nauibus profectus esset, tempestate deprehēsus nauibus amissis ad insulam Coum delatus, ad Laceterem eiectus est, omnibus rebus p̄ter arma & socios penitus amissis. Ibi nactus ouiū greges, a pastore unam sibi ut daret, petiit. Is Antagoras uocabatur. Qui cū robore ac uiribus corporis præstaret, Herculem ad luctādum prouocauit, ea lege ut si uinceret arietem auferret. Hercules cupide cum Antagora congressus cū hominem ita agitaret, ut facile superaturus uideretur, Meropes Antagoræ auxilium tulerunt, & Græcos ut Herculi opem ferrent, concitauerunt. Prælio commisso Hercules pugnando defessus ad mulierem Thracē confugisse dicitur, & muliebri ueste opertus apud eā delituisse. Sed postquā Meropibus superatis expiatus Alciopi filiā in matrimoniū duxit, floream uestē īduit. Quamobrem sacerdos ubi prælium factum est, rem diuinam facit, & spōsi muliebri ueste induti spōsas suscipiūt. clxxii.

Vnde apud Megaram genus est Hamaxocylistarū? Qua tempestate intemperans ille ac dissolutus popularis status

Megaris fuit, qui & sacrilegium effecit, proficiscebantur Peloponnesiorum nomine Delphos solénes spectatóres, qui cum per agrum Megarensem iter facerent, apud Aegeram ad paludem cũ liberis & uxoribus subuerso curru in terram prouoluti sunt, ibi Megarensium quidam petulãtissimi, atq; ebrii per insolentiam & crudelitatem currus in paludem contruserunt, multos ex his qui uenerant, obruerunt. Quod in illa status perturbatione & confusione rerum omnium Megarenses neglexerũt, Amphictyones autem q; ea res ad religionem pertinere uidebatur, grauiter commoti tanquam sceleratos & impios exilio nonnullos, plerosq; morte afficiendos censuerunt, qui postea a genere Hamaxocylistæ nominati sunt.

Problematum Plutarchi Chæronei Finis.

Romæ in ædibus F. Minitij Calui Anno.
M.DXXIIII. Mense Maio.

MC